

МУНИЦИПАЛИТЕТ

№ 12 — 1934

ДЕТСЕМБЕР

Е

Helikunstnike aadresse

Tallinna:

- Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.
Einer, Helmi, konservatooriumi lauluõpetaja „Estonia“ teatrimaja, tel. 460-37.
Ernesaks, Gustav, muusikaõpetaja, Lembitu 8-a—1.
Franz, Erika, pianist, Kopli tn. 26—3.
Hellat-Lemba, L., konservatooriumi lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
Kapp-Ruckteschel'i muusikakool, Vene tn. 16—6.
Koch, Thekla, klaverisolist, saade, tunnid, Pilve tn. 6—9.
Laan, Herbert, viiulikunstnik, Tatari tn. 21-a—15.
Lamp, Karl, cellokunstnik, tunnid, V. Pa-tare'i tn. 3—2.
Lipand, Ella, konsertlaulja, häälesäädja, Raudtee tn. 66—9.
Mohrfeldt-Viitol, H., konservatooriumi van. klaveriõpetaja, V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.
Norman-Raudkats, E., Kaupmehe tn. 17—7.
Palm, Rudolf, viiulikunstnik, Raadio-Ring-hääling.
Tamm, Aino, Tallinna konservatooriumi lauluõpet., Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Klaveritööstus K. SAAR

LIIVALAIA TN. 33. TELEFON 457-01.

Soovitab
otse töökojast **PIANIINOSID,**
mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt
võrdsed välismaa kuulsamate firmade
omadega. Parimaks tõenduseks — ostud
ja soovitused muusikatundjailt.

Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni tn. 4—7, tel. 447-78.

Toomingas, Vold., muusikaõpetaja, koorijuht, Paldiski mnt. 42-b—6.

Vaks, Julius, trompetist, konservat. van. õpetaja, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

Böläu, Rita, konservatooriumi itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

Leemets, Vold., viiuli ja teoreetiliste ainete tunnid. Nõmme, Õie tn. 29.

MUUSIKALEHE 1935. A. TELLIMISTE VASTUVÕTMINE AVATUD.

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas	Kr. 2.—
Teistele	„ 2.25
Välismaale	„ 4.50

Ilmub 10 korda aastas.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinna, Lai tän. 7. * Telefon 431-82.

— SISUKORD: —

Jõulutee (värss) — Ed. Visnapuu.

Laulukunstnik ja lauluõpetaja — V. Blossfeldt.

Mažoor ja minoor nüüdisaja muusika alustena — Vold. Leemets.

Aino Tamm — N. Murrik-Polonsky.

L. Hellat-Lemba 30 a. muusikapõllul.

Meeskooride nurk.

Oratoorium „Taavet ja Koljat“ — Ed. V.

Ooper ja kontserdid.

Mitmesugust, illustratsioonid, naljad.

Järgmine „Muusikalehe“ nr. ilmub 20. jaanuaril 1935.

muusikaleht

Jõulutee.

Jälle kui noorusest kasvavad püüded,
silmissse valavad valgust ju väed,
kõrvus kui kostavad ununend hüüded,
palvete järgi on pandud meil käed.

Midagi hingedes haljuseks muutub,
kuusega kõrvuti rohelust toob;
ärevus salaja südameid puutub,
talvistes tunnetes õitsmise loob.

Ah, see on mälestus koduteelt meile, —
isa ja ema ja õde ja vend.
Õnn, mis ei väärata: just nagu eile;
aegade kaudu suur valguse lend.

Kes meist küll palavaid palveid veel säeb,
usus jääb õigemaks kõikide ees?
Kes meist küll pühamalt jõuluööl näeb
Maarja last magamas sõimkätki sees?

Need on ju silmad, kus nooruse imed
säravad tuhande tulega nii,
kuidas löi ilmutus kujud ja nimed
seda ei aastadki minema vii.

Lastega, lastena tunneme, teeme
jõuluöö palvusi valvates veel.
Südameis varjatult idanev seeme
saadab taas minema lunastusteel.

EDUARD VISNAPUU.

LAULUKUNSTNIK JA LAULUÕPETAJA

Valter Blossfeldt

Järg.

Mis puutub itaalia meetodisse, siis ei ole see kaugeltki kõigis üksikasjus täielik. Itaalia keeles puuduvad vokaalid „ö“ ja „ü“, — kaks tähtsat häältkujundavat tegurit, mis aitavad saavutada õiget resonantsi. Osa lauluõpetajaist algab häälekujundamist just „ü“-tähest, millele järgneb „ö“, sellele „o“ ja lõppeks „a“. Nii siis: ü-ö-o-a; kõiki tuleb laulda sama suuhoiuga ja resonantsiga. Itaallased asendavad „ü“ „i“-ga ja „ö“ „e“-ga, kuid see ei taga häid resultate. „I“ ja „e“ on kitsad vokaalid, mis ei taha tõusta pöödnustesse ning jäävad peatuma algajail kõrisesse, mille tõttu sünnivad pigistatud helid.

Kuid see pole veel ainuke itaalia meetodi pahe. Iga hääli tugeneb keskmise kõrgusega toonidele; need on niioelda hääle alumisriiki, mis peavad kõlama kindlalt ja tugevalt. Itaalia meetod nõuab häälekujundamisel vaid nelja tingimuse täitmist: alati ühesugust tuge, resonantsi, värvi ja tugevust. Need neli tegurit peavad jääma samaks kogu hääleskaalal.

Kuid neljandat nõudmist, ühesugust tugevust, ei võta itaalia meetod siiski kuigi kategoorilisena, sest ta eelistab kõrgeid toone keskmistele. Tihti kuulatakse ilusaid sopranihääli imelises kõrguses, kuid nende keskmised toonid on nii nõrgad, et juba väheldane orkester lämmatab nad täielikult.

Inimhääle keskmiste toonide kohta tähendas kord Berliini lauluprofessoreid: ta võrdlevat neid leivaga, mida tarvitatakse iga päev, kuna kõrgeid toonid on koogid, mida süüakse vaid harukorral. — See tõekspidamine on täiesti õigustatud, sest vaadeldes oopereid, laule, duette, ansambelid või üksikõik millist laululist pala, leia-

me sääl ikkagi ülekaaluselt valitsemas keskmisi helisid.

Ka itaalia publik ei jäta võõraile kuigi muusikalist muljet, sest ta ei hinda ooperis meeoluväärtusi, vaid vaimustub ainult rekordsaavutustest. Mida kõrgemalt ja vabamalt laulab tenor või bariton, seda marulisem on publik, kes aplodeerib keset aariat, nii et laulja on sunnitud algama uuesti otsast. Ja sama nähe kordub jällegi, kui laulja jõuab kõrge kohani.

Prantsuse õppemeetod osutub kaunislaulu, koloratuurlaulu arendajaks. Hääled, mis on haritud vaid prantsuse meetodi järele, jäävad nõrgaks ega suuda saavutada võimsat dramaatilist tõusu, sest ainult suurt pääresonantsi omavatel helidel puudub õige alumine tugi. Hingamine juhitakse rinnast kohe pöödnustesse, ning seejuures tõusevad veidi õlad, mis aga ei tohi sündida. Kui hingates kergivad õlad, siis viiakse seega kõrisõlm välja ta rahulisest madalast asendist. Laulmisel aga on tähtis just hoida kõrisõlm madalal, et häälepilu oleks avatud ühtlaselt, et õhuvool saaks väljuda igas häälekõrguses vabalt ja takistamatult.

Olen kuulnud lauljaid, kes hingates tõstavad õlgu, kuid siiski saavutavad ilusaid helisid. Kas tähendab see, et laulja võib hingata kuidas aga ise tahab — hääli kõlab ilusana ka vale võtte juures? Ei, need on vaid erandid, jumalast õnnistatud lauljad, kuid meid huvitavad praegu vaid reeglid. Mis on lubatud ühele, pole lubatud kõikidele.

Järgmine õppeviis on primaärmeetod, milline päämiselt püüab anda piaano-toonile suurt täiuslikku rinda ja pöödnust täitvat kõla, mis hoovaks takistamatult ja

vabalt suust. Hingamisel omistatakse tähepõlpanu külgede liikumisele, ning õieti laulmisel jäävad kaelalihased täiesti lõdvaks. Nii oleks see ideaalseim meetod, mida mul võimaldus õppida tundma.

Kuid millisel õpilasel jätkub kannatus selle meetodi omandamiseks tänapäeva kiiretempolisel ajal? Juba väheste tundide järele küsitakse, kas hääles on märgata edu, ja veidi edasi — kas võib juba esineda.

Teised, kelle õppeaeg venib liiga pikaks, siirduvad välismaale arvamusega, et sääl ühe kuni poolteise aastaga lauljad koolitatakse kunstnikuks. Saabunult kodumaale tagasi, ümbritseb neid siis välismaal õppinu kuulsus, ning seega petavad nad rahvast, kes end ka kergesti laseb petta.

On imeline tõsiasi, et just need, kes omavad annet ja ilusat häälematerjali, ei taha teha midagi selle kultiveerimiseks. Igalpool — raadios, kinos jne. — võidavat kuulda muusikat, ning milleks siis raisata raha tundide võtmiseks, kuna nii-kuu-nii ei saada kunstnikuks. Muidugi, tuhanded, kes õpivad muusikat, ei tõuse kunstnikuks: paljud on kutsutud, kuid vähesed valitud. Ja nii võtab anderikas inimene sotsiaalses elus tulutoova koha, nagu seegi, kel midagi pole pakkuda. Kuid kas on siis elusihiks vaid argipäevane ükskõiksus, töö, söömine, magamine ja lõbutsemine? Kas on tühised kõik ilusad ideaalid, mis leiavad väljendust muusikas, laulus, luule- ja maalikunstis.

Kuna itaalia meetod püüab hoida hingamissurvet vahenahal ja kõhul, võimalikult madalal, nõuab takistuspõhimõtte meetod (Stauprinzipmethode) õhuvoolu juhtimist vastu rinnaseinu, kus teda peetakse kinni. Kui nüüd aga hingamine juhitakse liiga lähedale kõrisõlmele, siis sulgub kõrgete toonide juures häälepilu ja kitseneb seevõrra, et kõrged helid ei kujune enam vabalt; lauljad, kes omavad tugevat falsetti, kasutavad siin seda. Madalad ja keskmised helid kujunduvad takistusmeetodi järele väga hästi tugevaiks,

kuid kõrged toonid saavutatakse ikkagi vaid hingamiskombinatsiooniga. Kui hingevoolu hoitakse vastu rinnaseinu kuni umbes esimese oktaavi „do“-ni (meestel), siis siit päälle tuleb juhtida hingamist uuesti vahenahale, mis mõnede harjutuste järele lauljal õnnestubki.

Bayreuthi Wagneri-kool tugeneb enam-vähem takistuspõhimõttele, kuid arendab enne lauluharjutusi sõnade täpset hääldamist, mille harjutamiseks kasutatakse lauseid raskete silbikombinatsioonidega, sest Wagner nõuab oma ooperi sangareilt absoluutselt selget ja võimukat kõnet.

Et enamik lauluõpetajaid kasutab itaalia meetodit, kirjeldasin teisi vaid lühidalt. Kõigist tuleb valida paremusi ja liita üheks tervikuks.

Laulukunstnike ja kõigi nende saavutiste suhtes, kes on valinud laulu endale elukutseks, tuleb esitada täie õigusega suuri- ja vähe- nõudmisi. Mõttetu oleks aga kritiseerida sama mõõdupuuga asjaarmastaja-laulja, diletandi suutmist, kes tegeleb vaid oma rõõmuks armastusest kunsti vastu. Omab diletant ilusat häälet ja tõlgitsemisannet ning peab kinni enam-vähem laulureegleid, võib jääda rahule ta ettekandega omavahelistes ringkondades, kirikus ja pidudel ning jagada talle õigustatult kiitustki.

Siirdudes õpingute jätkamiseks Itaaliasse, Milanosse, kohtusin kahe kuulsaima oma ala esindajaga, kes kergesti leidsid tee õpilase häälevea kõrvaldamiseks. Need olid Cesare Galiera ja kaugemale üle kodumaa piiride väljaulatuv kuulsus — maestro Francesco Lamperti. Kahjuks ei saanud enam kumbki neist õpilasele ette laulda, mis algajale eriti tähtis, kuid nende juures saavutasid just edasijõudnud palju.

Kui minna õpingute täiendamiseks Itaaliasse, siis peab olema õpetaja aadress juba enne taskus. Kohapääl õpetajat kuulata oleks täiesti ekslik, sest tuhandete end lauluõpetajaiks kuulutajate hulgas, on vaid vähesed, kes oskavad õpetada õieti. Sääl võidakse kaotada vaid kiirelt oma aega ja raha.

MAŽOOR JA MINOOR NÜÜDISAJA MUUSIKA ALUSTENA

Vold. Leemets

Mida lähemale jõuti Bachile, seda selgemini vähenes muusikalisel keskajal tarvitataivate kiriklike heliliikide domineeriv tähtsus. Algas võidukäiku mažoorinoori dualism, mille viimaks lõplikult fikseeris J. S. Bach ja millel — vähesed erandid välja arvatud — rajaneb kogu muusikaline uusaeg, tema meloodika ja harmoonia, temperatsioon ja enharmonism.

Võrreldes neid kaht muusikalist avaldusvormi, torkab silma mažoori loomulik lihtsus. Seistes puhtamal kujul füüsilises suguluses n. n. naturhelidega, tabab ta intuiitiivselt seda, mis muusikas leidub olulist, esmajärgulist, iseloomulist. Kui täiuslik eeldab lihtsust, siis on see kindlasti maksev just mažoori juures.

Minoor selle kõrval — hoolimata kõigist erinevustist — jätab mulje, et ta on paljalt varieerung, et ta on mažoorist tuletatud. Mažoor on Adam, minoor tema küljeluust loodud Eva. Mažoori kõrval minoor tundub märksa komplitseeritumana, tehtumana, „kunstlikumana”. Nagu üldse naisi, nii todagi „Evat” pole kerge mõista.

Sellega arusaadavalt pole tahetud siinkohal alahinnata ei naisi ega minoori: kui inimese mõiste püsib mehel ja naisel, siis muusika vastavalt mažooril ja minooril! Mõlemad oma kohal on väärtuslikud, mõlemad peab tunnustama.

Mažoori ja minoori erinevust tavaliselt märgatakse selles, et esimene on „rõo-

mus”, teine „kurb”. Nii üldsõnaline kui ongi selline liigitamine, tabab ta ometi küsimuse tuuma. Kui mažoor vihjab tõusule, siis minoor sümboliseerib langust. Mažoor meenutab valgust, kergust, elurõõmu, tegevust, aktiivsust, tahtejõudu, minoor aga — hämarust, süngust, passiivsust, pettumust. Mažoor on mehelikult tüse, stabiilne ja kaljuna püsiv, minoor naiselikult abitu, lahtine.

Sellal kui mažoori ülemine juhttoon nõuab kategooriliselt kerkivat lahenemist toonikasse, minoor igatseb tagasipöördumist ning leiab enda õige „mina” alles vajumises. Tõsi, mažoorilegi pole võõras alandatud VI aste oma vajuva tendentsiga. Kuid näiliselt on see laenatud minoorilt, viimselt „kaasavarana” saadud.

Kõige puhtamal kujul ilmneb aga minoori vajuvus I astme kolmkõla väikeses tertsis. Mažoori mi (do-astmikus) selgesti nõuab elurõõmsat lahenemist fa'sse. Samal ajal aga minoori mi-bemoll toob endaga kaasa koguni kahekordset langust: esiteks ta vajub re'sse, see omakorda alumise juhttoonina liigub alla toonikasse.

Seega mažoori elujaatav iseloom kui ka minoori kurbus muutuvad küllaltki arusaadavaks ja esteetiliselt põhjendatuks. Siia lisandub veel üks teine iseloomuline nähe. Nimelt statistiliste andmete põhjal — nii väidavad mõned muusikaestetikud — käivad käsikäes Kant'i ja Schopenhauer'i pessimistlik filosoofia minoori

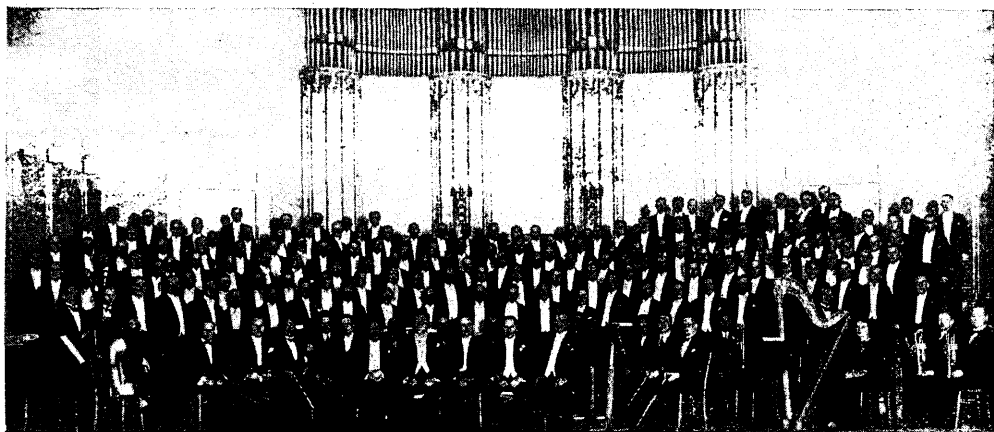
eelistamisega, tema õitsenguga. Siit jällegi nähtub, et kunst pole mingi isoleeritud ja eluvõõras mõiste, vaid et ta püsib kindlas vahekorras üldkultuurilise arenguga. Kunst pole mingi juhuslik ajaviide, vaid inimsoo otsleva vaimu kehastus.

Juba klassikute juures võib nentida väljakujunenud ja reegliks muutunud võtet: moduleerimise puhul mažoorist mažoori kasutatakse ülemineku tonaalsusena minoorakordi. Kuigi asi laseb end seletada kontrastsuse põhimõttega, mille järgi üleminek mažoorist mažoori ei paku seda vaheldusrikkust (kui ei kasutata vahepäälset minoori), ometi ulatub

kaks kõva kivi, mis teevad head jahu alles siis, kui neid lepitab re-minoori teed-sillutav naiselik pehmus.

Kui küsida muusikainimeselt, kumba neist kahest helliligist ta eelistab, siis tavaliselt ei suudeta vastata. Kuid alateadlikult eelistatakse ometi üht neist. Ning kuigi nii mažoor kui minoor loomulise protsessi juures muutuvad paljalt tehnilisteks vahenditeks, ehitusmaterjaliks, ometi reedab kuidagi end helilooja ja laseb pilku heita sisemusse, mille tagajärjel võib langetada otsust autori suhtes ning paigutada teda kas mozartlikku päikeseküllasust näitajate

Foto Akel

Tallinna Meestelaulu Seltsi koor J. Tamverk'i oratooriumi „Taavet ja Koljati“ ettekandepuhul.

küsimus kaugemale. Ning see viib meid jällegi tagasi mõlemate helitõugude iseloomu juure.

Nimelt, do-mažoori ja fa-mažoori vahenditu sidumine oleks liiga terav, liiga murranguline, kui seda ei pehmendaks ülemineku tonaalsusena re-minoor. Do-mažoori esialgne mõju on niivõrd tugev, niivõrd mehelikult oma individuaalsust sisendav, et teda kuidagi ei saa „sõbralikult“ siduda sama mehelikkude pretensioonidega esineva fa-mažooriga. Need on

perre või čaikovskilikku maailmamuret taotlejate kilda.

Üldiselt võib oletada, et mažoori poole kalduvad elurõõmsad, lihtsameelsed, tugevad, terved, selgesti mõtlejad inimesed. Vastupidi, minoori harrastavad pessimistid, unistajad, närvilised ja komplitseeritud hingeeluga tüübid.

On vägagi iseloomuline, et nooruse aastad kalduvad jumaldama minoori. Noorusele omane romantism igatseb minoori nukrutsemist. Sama nukrutsemine pee-

geldub ka romantikute (muusika-ajaloolises mõistes) toodangus.

Muidugi ja mõistetavalt tõmbab enda poole minoor kõiki pettunud ning õnnetuid. Eksperimentaalne muusikaesthetika väidab, et minoori poole kalduvad ka puudulikku muusikalist kuulmist omajad, muusikalised kurdid — nii ebamäärased kui ongi nende muusikalised väljendused. Selline muusikaline kurt ümised mažoorset lauluviisi selgesti tunduva minoorse orientatsiooniga. Paisatab nagu kurdaks ja nukrutseks ta oma defekti üle.

Üldiselt aga, kui omistadagi mažoorile tiivustavat ja minoorile masendavat mõju, siis päämiselt naiivse kuulaja (ja naiivse loojagi) seisukohalt. Sellevastu väljakujunenud muusikaline intellekt ei alistu tundelisusele ning ta on soovustatud eriti minoori naiseliku võlu vastu. Mažoori kui ka minoori meeleolu line külg taandub, mõlemad heliliigid muutuvad üheõiguslikeks, nende väärtus avaldub sellega, kuivõrd nad suudavad pakuda kontrastilist huvi.

Siis ei harrastata rõõmu ega kurbust, vaid suurt tervikut-muusikat.

Kunst võidab elu, loov inimvaim tõuseb kõrgemale meeleolutsemisest. Maiset nukrutsemist asendab ülev loomisrõõm.

Kas ei peitu Beethoveni ületamatu geniaalsus just selles, et ta suutis püsida igavesti elujaatavas loomingulises ekstaasis oma elu traagilisemalgi hetkel!

*

Eelnenud artiklis „Helikombinatsioonide värvingust“ (nr. 10) mažoori iseloomu määravasse ossa on sattunud trükkivigu, mispärast toome selle uuesti:

D o - m a ž o o r i i s e l o o m i g a p ä e v a n e , h a r i l i k , l o o m u l i k .

Sol — kena, miniatüürne, kerge.

Re — elujõuline, värske.

La — kiirgav-sädelev, hele.

Mi — poeetiline, hele.

Si — erakordne, äraseletatud.

F a - d i e e s — m ü s t i l i n e , õ u d n e , r u s u v .

Re-bemoll — kirglik, tore.

La-bemoll — tagasitõmbuv, vaikiv kirg.

Mi-bemoll — energiline, tume.

Si-bemoll — jõuline, stabiilne.

Fa — lihtne, naiivne, loomulik.

AINO TAMM

(Tema 70-a. sünnipäeva puhul)

Ei taha siin kõneleda temast kui kunstnikust oma kutse alal, sest tema võimeid on kirjeldatud pikkade aastakümnete jooksul laikkamatult. Tohtud väljalõiked ajalehist on tal säilinud mälestuseks, tema kaunist kodu ehivad lõpmatud hulgad auaadresse, loorberipärgade linte, kõiksugu kallihinnalisi kinke, mis talle alati tuletavad meele ta isiku suurt austamist „harilike surelike“ poolt.

Ei, siin tahaksin vaid öelda mõne sõna tema elukunstist, tema oskusest — jah, otse osavusest — olla noor, ah, nii noore hingega ja kehaga, et häbi on teinekord, ei, pigemini alati, mitte ainult meil häbi, kes me temast üks põlv nooremad, vaid ka meile järgneval põlvel, tollel äärmustesse kalduval — iriseval või alati lõõmaval... Kui aastat kümme tagasi Aino Tamme vennatütar küsis

oma tädit: „Aino-tädi, kas see on tõsi, et olete Niinaga lapsepõlve sõbrad?“ siis naersime toda naiivsust küll kõik ümberolijad, aga tollest silmapilgust hakkasingi otse jälgima seda Aino-tädit, alati suurema ja suurema huviga, teinekord otsegu varitsedes (aga asjata!), kas ta kordub, kas ta on ehk igav, blaseerunud, kas ta ehk väsib, või on kuri, või midagi, midagi säärast — puhtinimlikku? Ja nüüd hakkad juba hirmuga konstateerima, et jõuad vanaduses ette tollest elust keevast elukunstnikust...

Meie lapsepõlve sõprus! Kui palju sai Aino Tamme tollal kuulnud — 30—32 aastat tagasi! Alati kõneldi. Ta kuulsusest. Esimene eesti lauljanna! Nüüd alles, ise sellesse ikka jõudnuma, nagu tema tol ajal, mõistad tagasi vaadates seda mõõtmatu energiat, edasiptü-

du — tollal sajadite vahetusel, kus neljakümnele ligineval naisel ei paistnud enam olevat elu- ehk nooruseõigust; tollal läks Aino Tamm nendes aastates alles esimest korda välismaile end viimistlema oma kunstis ja ühklasi kontsertidega Eestile nime looma. Aino Tamm oli see, kes meil oma hurmava noorusega paiskas segi kõik senised vaated naisele „säärastes“ aastates. —

Hardumusega, suure pinevusega, uudishimuga, värinaga väikses hinges kuulata laps suurte kõnelusi. Viimaks ometi — ta tuli! Lastele anti käsk olla hästi tasa: kunstnik puhkab veel, tal täna õhtul konsert. Sää! kostab võõrastetoast laulu memoreerimine. Tasa, tasa hiilib pisike plikake uksest sisse... Meie esimene kohtamine! Täis lõpmatut päikesesära tema silmis, mis paistsid trümoopeeglis mulle vastu ja päikesesära tema maani ulatavatel kuldjuuste lainetel, miliseid ta tol hetkel korraldas. Ja juba tekivad lapses puhtvälised igatsused — omada ka sääraseid pikki kuldpalmi- kuid, et nagu sellega ehk saada tolle suure Aino-tädi sarnaseks. — Samal päeval tutvub perekond ka meie kuulsa kunstniku lopsakuse — ning huumoriga, mis tal säilinud tänapäevani. Tuleb lõunaks ümbrik majja: „Murrrik perekonnaga, Pudrumäel (linnaosa, kus asus mu vanemate maja), „võiaugus“. On ju eesti pudrul obligatoorne võiauk „silmaks!“ Aukaardid. Istud ema kõrval kontserdil. Suure värinaga hinges. Oled nagu väike vandeseltslane, oled ju teda juba kodus näinud — oled nagu juba osa saanud temast! Jumalikult kõlab Aliabjev'i „Ööbik“ oma trillerite säruga, siis tulevad Schubert'i laulud, millele lõpus „Erlkönig“ (Metshaldjas). Laulu edenedes tekib kuulajaskonnas surmavaikus. Kasvab pinge suure esinemiskunsti haarangust... „Ich liebe dich, mich reizt deine schöne Gestalt, und bist du nicht willig, so brauch' ich Gewalt“... ja tütarlaps tõuseb toolile püsti, ei tea, kas selleks, et pääseda kunstnikule ligemalt silmi vaatama, või juba haaratuna muusikast — ah, Aino-tädi, Aino-tädi! Vägivallata, tahtmatult võtsid sa kaasa tolle lapse hinge, luues temas lõppematut igatsust muusika järele, kuni ikkagi hiljemates aastates kujuneski muusika selle lapse eluks ning kutseks. Ainult sina, Aino-tädi, oled „süüdi“ selles! Ja kui palju oled sääraselt „õnnetuks“ teinud!

Järgneb rida aastaid, kus kokkupuutumised juba harvemad. Mõni üksik tervitus. Väsimatud rännakud kontsertturneedel: Pariis, Nizza, London, Kaukasus, Helsingi; austusavaldused, jumaldamised.

Ja kasvab kuulsus, tiheneb aupaiste mõiste „Aino Tamme“ ümber. Suur kunstnik, hinge sütitav, kõigist jumaldatud — kuid sääljures puhtahingeline, õrnahingeline, vooruslik Aino-tädi. Alati tagasihoidlik-vallatlev, lahkelt-uhke, humoorikas-sõbralik, veetlev naine, kuid teda ei saada ükski „vari“ inimeste suus ega silmis.

Viimaks jälle kohtamine paljude aastate järele. Meie juba suured lapsed — tähendab päriselt täiskasvanud juba ning vanad, tema aga kole noor. Sõjad ning revolutsioonid olid jätnud temasse jälgi vaid sedavõrd, et ta oli muutunud veelgi sitkemaks, vastupidavamaks. 1919. aastal Helsingis — meie juures. Palutakse Aino-tädi väga laulda. Viimaks soostub. Kes aga saadab? Pole kedagi. Noh, Ninna! Pannakse noot ette — oh, kui kerge! (muidugi nüüd — tagantjärele naerdes!)

Aino Tamm nooremas eas.

— Aga — jõud ei võta! Ei saanudki asja! Kuid siin löi lõkkel hinges see säde, mida Aino Tamm paarikümne aasta eest visanud sinna — tööle, tööle! Salaja! Saavutada seda, mida keegi ei tea aimatagi ette! Humoorika mahedusega kunstniku poolt pääses hädast välja inimene, kes mõne vähese aasta järele sai au osaliseks saata Aino Tamme tema 35-a. lavategevuse juubelikontsertidel mööda Eestit ja tohtis olla nii lõpmata õnnelik, nähes täitunud olevat unistusi viibida Aino Tamme ligiduses, töötada te-

maga ja võida mängida klaveril tema lemmikasju — Liszt-Aliabjev'i „Ööbikut“ ja Liszt-Schubert'i „Erlkönigit“ — kõige kallim, unustamatuim ajajärk minu kunstniku-tegevusest! — ja jääda päälegi veel ellu pärast üht ränka minu „läbikukkumist“ laval, kus tõesti igatsesid, et avaneks pörand ja neelaks mind alla. Nii Tartus, kõige pidulikumal hetkel, loorberitega, palmidega, nais- ning mees-üliõpilastega „äärestatud“ laval seisab Aino Tamm suurte „elagu-“ ja „hurraahüüete“ laviini all, andes lisapala lisapala järgi. Viimaks hüüab ta ärevalt midagi Olev Reintalule, kes kogu aeg oli meil auvahiks laval: „Mine, jookse, too — kunstniketoast laul — Kui sa tuled, too mul! lilli.“ Ja — heldene Jumal! sääl juba Aino-tädi laulab, muidugi uskudes, et suur saatja Niina püüab teda otsekohe osavalt kinni. Äkitseit — mida näen ma — klaveripuldile ilmub noot — ja missugune noot! Teenistusvalmis, alati lahke O. R. oli asetanud sinna suure noodilehe — aga ainult laulu sõnadega! (Olgu ka sinjuures tähendatud, et tollal ma polnud veel elus näinud seda nooti, ja vististi oli ta ka ainult kirjutatuna saadaval.) Tulemuseks oli muidugi see, et südamerabandusest mitte tabatuna ja „Vanemuise“ lavapörandi halva säädeldise tõttu (ei avanud end minu allaneelamiseks!) pidin mingi soojatöbisena istuma pärast kontserti auväärt Miina Hermann'i juures pidusöögil, kus armsa, armsa Miina-tädi hääl kõlas mu kõrvus kauge inglihäälana: „Küll laulsid sa, Ainoke, ilusasti seda minu laulu — iseäranis... need kohad... mida N. ei saanud!“ Oh te mu armsad kasvatajad-sõbrad Aino ja Miina-tädid! Kumbki pole te mind maha löönud, ja peaaegu kümne aasta järele avanes mul ometi võimalus mineval aastal Miina Hermann'i sünnipäeva juubelil „parandada“ asja, kus me mõlemad Ainoga kandisime seda murelast ette juba hästi „kooskõlastatult“.

Oh neid hurmavaid rännakuid üldse! Linnast linna, kus meid igalpool võeti vastu suure südamlikkusega ja toredusega. Milline kolleeg, milline haruldane sõber on Aino Tamm. Pärast kontserte võinuks olla juba surmani väsinud esinemistest, austusavaldustest, pidusöökest — on muidugi Aino-tädi see õrn-hoolitsev ema, kes kõigepäält vaatab järele, kas teisel on ka hää ja mugav puhata ja alles siis läheb ta ise puhkama. Järgmisel päeval aga juba konservatooriumis oma „argipäeva peentöö kallal“. Millised võivad küll olla need inimlikud teed, mida Aino Tamm on kasutanud oma silmatorikavalt suure edu saavutamiseks ka õpe-

tajana? Jumalikkust sädemest inimeses kindlasti siin üksi ei piisaks. Suur austus korrapärasuse vastu ja armastus töö — ning usinuse vastu, koos loomupärase lahkuse ja helgusega ongi kahtlemata suurima tähtsusega selles, et Aino Tamme peetakse äravalituks. Kui palju on tema kornaldanud oma õpetajategevuse kestvusel kontserte õpilastele, reisides nendega koguni mööda maad, tutvustades neid nii mõneski kodumaa kohas. Küll ilmalikke, küll kirikukontserte, süvendades õpilastes mitmekülgset muusika mõistmist, äratundmist. Neid protežeerimis-suareesid Aino Tamme juures! — kus ühes seltskonna ellidiga on palutud ka tema õpilased, võimaldades noortel end tutvustada meie seltskonnale. Aino Tamme suurejooneline „hääsüda“ on üldtuntud, kus ta silmapilgukski ei jää mõtlema, kust abi saada sellele või teisele õpilasele, vaid aitab teda otseteed oma mitte just tagavaradest hilgavast ülespidamiskassast. Tuletagem vaid meele läinudaastast Viini sõitu oma õpilase Tooni Krooniga, kes tõi meile Eestisse auhinna laulu alal. Selleks on tarvis raudgematut energiat, suurt sügavat armastust oma laste vastu, sest ei ole kerge olla pedagoog, kasvatada õpilasi, harjutada neid esinema, — alati oled pingul, alati laetud, kus hinge kinni pidades, otsekui tsirkuses mõnda ekvilibristi jälgides, tunned hirmu, et see kõis, mida mööda nad peavad ronima kõrgustesse — ei katkeks! —

Ega ka vist Aino Tammel langenud sülle lahendatud ja läbimõeldud eluprobleemid. Ise leida mineviku vaimsest pärandusest see osa, mis peab temas uuesti hakkama elama, on teatavasti kunstniku suurim ülesanne. Aino Tamm on seda tõsiselt võtnud ja suudab seetõttu oma kaasnimestele palju pakkuda. On olnud palju aastaid, päevi ja lugemata hulk silmapilke, millede jooksul tal pole raugenud hää tahe peatada oma mõtteid ja juurelda sügavalt. Aino Tamm oma raudse energiaga ja edasitungi instinktiga on leidnud, mille kallal töötada; ta on selleks ka innustanud ja aidanud lugematult palju teisi inimesi. Ja olgu saate-sõnaks Aino Tamme tööle lause, mida alles hiljuti ütles keegi mingi sugestiooni pärast mitte just kõige kõrgemal arvamisel olev isik: „Peab vägisi uskuma hakkama, et Aino Tamm on tõepoolest kunstnik-pedagoog, tähendab kunstnik ka sel alal!“ Tahtsin koguda palju ilusaid, „tarku“ sõnu, et vastata tolele suurele muusikatundjale hästi läbimõeldult ning veenvalt, kuid ta oli vahepeäl lahkunud minu kõrvalt, ja need sõnad jäid helisema

mu hinge; raske on elus saada lahti mingist veendest, mis on sisendatud sulle kas või vastu tahtmist, võib olla ehk puhtautomaatselt pugenud su alateadvusse — ... ja millegi pärast on elus kuidagi kergem saada järgred halva kuulutamisel, aga mitte hea kuulutamisel... Meie aga, kes me tunneme Aino Tamme, nagu ta tõeliselt on, otsime igalüks oma hin-

getemplist üles ilusamais värves mosaiikpildi Aino Tamme ja palume lihtsameelselt: Jumal, hoi a meile teda veel kauaks, kauaks, seda raugemata elujõust — ning rõõmust ja lakkamatust noorusest sädelevat võurit Aino Tamme!

Tallinn, oktoobris 1934.

Niina Murrik-Polonsky.

L. HELLAT-LEMBA 30 AASTAT MUUSIKAPÖLLUL

Laulukunsti alal on Ludmilla Hellat-Lemba meil üks esimesi, kes asus tööle kutselise jõuna, valmistades end selleks ette vastavate hariduslike nõuete kohaselt. Öpingud ta sooritas Peterburgi konservatooriumis prof. Ferni-Giraldoni' lauluklassis ja töötas mitu aastat ka pr. Grening-Wilde' juures.

L. Hellat-Lemba on sündinud Tallinnas 1879. a. Stuumium Peterburgis algas 18-aastaselt; konservatooriumi lõpetamine sündis 1904. a., millisest ajast tulebki lugeda laulukunstilist tegevust. Kõige kandvamaks alaks L. Hellat-Lemba'le kujunes ooper, kus ta on esinenud pikkade aastate jooksul nii kodu- kui välismaa lavadel. Esimeseks katseks oli nimioisa A. Lemba' „Lembitu tütres”, mis kanti ette Peterburgi Eesti Häätegeva Seltsi peol Pavlova Saalis; samas anti hiljem eesti keeles ka „Cavalleria rusticana”. Viimati nimetatud teoses tal õnnestus esineda Santuzza osaga Milaanos „Dal Verme” teatris. Sellele järgnesid ülesastumised Itaalias mujalgi ja teistes ooperites („Paiatsid”, „Gioconda”, „Mefistofel”). Teisel reisel (1922—23) seisis tal Itaalias kavas ooperid: „Trubaduur”, „Carmen”, „Rigoletto” ja kordamisena „Gioconda”. Eestis L. Hellat-Lemba' algas ooperitegevust 1920. a.; siis tema kaasabil ja osavõtul lavastati „Eugen Onegin”. Eraalgatuse tulemustena toodi esile mitmeid oopereid („Vabakütt”, „André Chénier”, „Carmen”).

Edasi L. Hellat-Lemba on avaldanud tegevust ka oratooriumilauljana. Vaimulike suurvormide alalt võib loetleda rea tooteid, kus ta esines osatäitjana, näit.: „Athalia”, „Kaotatud paradisi”, „Calanus”, „Aastaajad”, „Stabat mater” ning Mozart'i ja Verdi' requiemid. Ta laulis kaasa ka A. Kapi oratooriumis „Hiibis”.

Kontserditega L. Hellat-Lemba on esinenud Venemaal, Soomes ja Saksamaal, pakkudes muu toodangu seas eesti heliloomingutki. Kodumaal ta on annud

rohkesti esinemisi; üks kontsert-matk sooritati koos A. Arder'iga.

Laulupedagoogina L. Hellat-Lemba töötab hulk aastaid; alguses ta tegutses Peterburgis, siis Riias. Hiljem ta asus Eestisse, kus hakkas andma eratunde; 1928. a. valiti ta Tallinna konservatooriumi lau-

L. Hellat-Lemba.

lõpetajaks, millisel kohal töötab praegu. Nimetatud asutuses on tema juures lõpetanud hariduse 10 isikut.

L. Hellat-Lemba' juubeli puhul oli korraldatud kontsert tema kandval osavõtul, kusjuures avaldati austust kauaaegse muusikakunstilise tegevuse eest.

meeskooride nurk

Tolmetaja: A. Loorits, aadr. — Lauljate Liit, Tallinna, Lai tän. 7

Koorijuhi-kriis Tallinna Meestelaulu Seltsis.

Kes asendab prof. A. Topman'i?

Pärast hiilgavalt sooritatud kontsert-reisu Kesk-Euroopa keskustesse tuli järsku üllatav teade, et Tallinna Meestelaulu Seltsi kauaaegne koorijuht, lugupeetud maestro ja auliige hr. prof. A. Topman on avaldanud soovi jääda eemale koori juhatamisest.

Kuna koor oli juba pikemat aega töötanud J. Tamverk'i uue oratooriumi „Taavet ja Koljati“ ettevalmistamisel ja ettekanne ise ka juba oli määratud kindlaks ning seoses sellega suured kulud kantud, siis seisis selts ja koor täbara olukorras. Siiski saadi asjast üle sel teel, et oratooriumi viimistlemise ja juhatamise ettekandel võttis oma pääle autor, hr. J. Tamverk, kes küll elab ja tegutseb Tartus, kuid ometigi soetas võimalusi sagedateks sõitudeks Tallinna. Selle tõttu koor sedakorda oli n. ö. päästetud ja oratoorium viidi läbi edukalt.

Mis aga saab edasi? — See on küsimus, mis pole keelel üksipäinis Tallinna Meestelaulu Seltsis, vaid mis huvitab kõiki laulusõpru Tallinnas ja väljaspoolgi ning mis isegi seltskonnas on alatiseks arutlusaineks. Kes asendab prof. A. Topman'i? — see on tänapäeval meil põnevaim probleem lauljate ja muusikameeste ringkonnis.

Alul oldi arvamisel, et prof. Topman'i eemalejäämine kannab lühikest, ajutist iseloomu, mis tingitud väsitavast tööst, tervislikest põhjustist ja ka sellest, et „Taavet ja Koljati“ partituur oli kirjutatud pliiatsiga, mille tõttu töö juhatamine osutub äärmiselt raskeks. Meeskooris igatahes hellitati lootust, et lugupeetud maestro kohe pärast oratooriumi ettekannet jällegi asub koori juhtimisele.

Ometi see ei teostunud, ja kuna koor oratooriumi ettekande järele päälegi läks puhkusele jõuluvahetajaks, siis jäigi esialgu koorijuhi-kriis lahendamata ning püsis küsimus: kes saab prof. A. Topman'i järeltulijaks Tallinna Meestelaulu Seltsis?

Uueaasta vastuvõtu Tallinna laulusõpradele

Korraldab Tallinna Laulumeeeste Klubi vana-aasta õhtul, 31. det., Kaubandus-Tööstuskoja saalis, Pikal tän., et süvendada omavahelist sõbralist läbikäimist lauljaskonnas kui ka seltskonnaga. Kavast rida ettekandeid klubi meeskoorilt ja solistidelt.

Elevusrikas hoog Tartu Meeslaulu Seltsis.

Kontsertreis Riiga. — Individuaal-häälesääde tervele koorile.

Praegu on Tartu Meeslaulu Seltsil käsil kibedad ettevalmistustööd välisreisuks. Nimelt kavatseb selts anda iseseisva kontserdi kas jaanuari lõpul või märtsis Riias. Meie saadiku hr. K. Menning'i kaasabil on loomisel sidemed Riia lauljaskonnaga. Vastuvõtjate nõuannetest oleneb ka kontserdi täpne aeg. Kavast esitatakse pääle meie oma heliloojate ka mõned soome ja läti laulud.

Suurt rõhku tahab selts panna häälekultuurile kooris. Juba kauemat aega on kooril olnud häälesäädjä, kes on annud üldjuhatusi vastaval alal. Ka on kooris töötanud erijõud diktsiooni õpetamisel. Tulevikus kavatakse aga hoopis kaugemale ulatavamaid samme ja tahetakse korraldada individuaalset häälesäädet tervele koorile, nii et iga üksik laulja saaks teatud määral häälekooli. Sellekohased eeltööd on praegu käsil ja loodetavasti varsti alustatakse selle suure tööga.

Ühtlasi plaanitakse edaspidi piirata kooriliikmete vastuvõtmist ja nõuda kõikidelt koori astujailt hääle arendamist. Nüüdseks on koor paisunud juba üle 100-liikmeliseks. Palju suurendada koori enam ei mõeldä, küll aga hakatakse, nagu näha, suuremaid häälekultuurilisi nõudeid esildama koori liikmeile, et saavutada sel teel suuremaid tagajärgi.

Lauluvendade omavahelise sõpruse süvendamine on varemalt seltsiliikmete vahel kõne all olnud ja möödunud aastatel mõnedki koosviibimised korraldatud. Ka tänavu veel tuleb sel alal üks üritus, nimelt klubiõhtu 22. det. kohvik „Ateenas“.

Ikkagi aga püsib mõte kuidagi kindlakujulisemaks muuta sääraseid olenguid. Kuidas sel alal tulevikus asi kujuneb, on aga lõplikult selgumata.

Muidu on seltsi elus märkimisväärne, et pandi ametisse palgaline asjaajaja, kelleks valiti lauluvend J. Äro. Ka tõsteti koorijuhi palka üsna tunduvalt. Koorijuhiks on endiselt hr. E. Tubin, seltsi esimeheks seniselt hr. J. Sutt, kuna abiesimeheks valiti hr. Alaots.

-r-

Tartu Meeslaulu Selts 11-aastane.

Tartu Meeslaulu Selts andis oma 11. tegevusaasta tähistamiseks reedel, 23. nov. „Vanemuises“ 48. järjekorralise kontserdi. Aastapäevaga ühenduses seisvaid pidulikke talitusi toimetati aga juba pühapäeval, 18. nov., millal austati traditsiooni ja kombe kohaselt teenelisi toetaja- ja tegevliikmeid (kaasa töötanud 10 aastat), annetades viimaseile vastavad märgid (vanusemärgid). Aastapäeva kontsert õnnestus kõigiti üsna hästi. Meeskoor Ed. Tubina juhatusel laulis hoogsasti ja innukalt nii kodu- kui välismaa heliloojate töid. Solistina esines haarava maitsekusega Tooni Kroon (sopran), keda klaveril saatis H. Uuli.

Kontserdile järgnes samas ruumes hoogne ball ja võituderohke loterii-allegri. Publikut jätkus nii ballile kui ka kontserdile üsna rohkesti.

Akadeemiline Meeskoor Skandinaavia-riisule.

Möödunud õppeaastast pääle on Akadeemiline Meeskoor saanud uue kindlama aluse tegutsemiseks. Nimelt on loodud lähem kontakt ülikooli valitsusega, ja koorijuht on nimetatud abiõppejõuks ülikooli muusikaõpetaja juure, kusjuures ühtlasi koorijuhi palk tasutakse ülikooli summadest.

Kindlam aluspõhi loob edukamaid töövõimalusi koorile ja nüüd on kooril kavas pikem välisreis. Kuna kontsertreisu Riiga võtab ette üliõpilassegakoor ja Tartu Meeslaulu Selts (kuuldavasti olevat säärase kavatsus ka M. Hermann'i segakooril), siis Akadeemiline Meeskoor oma kavatsuste valdkonda on võtnud pikema kontsertmatka Skandinaavia riikidesse, nimelt Daanimaale, Norrassa ja Rootsi, kusjuures mõni kontsert antakse ka Soomes. Reis teostuks aprillis.

-i-

Narva Meestelaulu Seltsi kontsert

oli laupäeval 8. dets. „Ilmarises“. Narva seltsi isearalduseks on, et ta pääle meeskoori omab ka naiskoori ja selle tõttu võib harrastada kõiki koorilaulu alasid.

Nii viimaselgi kontserdil esitati nii mees-, nais- ja kui ka ühendatud (sega-) koori laule hr. K. Maasiku juhatusel. Kõik ettekanded võeti publikult soojalt vastu, erilist kiitust teenis siiski meeskoor. Solistina esines A. Triik.

Võru Meestelaulu Seltsi vaimulik kontsert

oli pühapäeval 2. detsembril kohalikus ev.-luteri kirikus. Kavas oli H. Känu, J. Rheinberg'i, E. Võrgu, J. Kappeli, J. Conrad'i, L. Beethoven'i, S. Bach'i, R. Wagner'i ja G. Tartini' heitöid. Pääle meeskoori esinesid solistid H. Känd (orel), K. Rätsep (bariton) ja J. Kotkas (viul). Rohkearvuline publik nautis ettekandeid suure rahuldustundega.

Võru velli.

Haapsalu Meeslaulu Ühingu vaimulik kontsert

oli pühapäeval 2. dets. Haapsalu Jaani kirikus seltsi koorijuhi C. Kreegi 45. sünnipäeva puhul. Ühingu meeskoori kõrval esines ka hällilaps C. Kreek ise oreli-ettekannetega ja pääle selle pr. Krebsbach-Borchert (sopran) ja R. Essenson (viul). Kontserdi I osa oli pühendatud 1924. a. 1. dets. langenute mälestamisele, kuna II osa sisaldas esimese Kristuse-tulemise püha tõttu ka rea jõululaule. Kõik ettekanded teenisid kuulajaskonna tunnustust.

Haavasalu.

Haapsalu Meeslaulu Ühingu aastapäev.

Laupäeval 8. dets. pidas Haapsalu Meeslaulu Ühingu oma 6. aastapäeva. Sel puhul peeti ära ühingu korraline pääkoosolek, kus võeti vastu uus kodukord, kinnitati möödunud tegevusaasta aruanne, võeti vastu eelolev eelarve ja toimetati valimisi juhatusse ja revisjonikomisjoni. Pääle koosolekut oli omavaheline koosviibimine.

Haavasalu.

Viljandi Helikunsti Seltsi meekoori traditsiooniline jõulupuu

korraldati 15. dets. Nagu varemaltki, nii ka seekord viibis külalisenä jõulupuul naaberkoor — „Koidu“ segakoor terves koosseisus. Öhtu möödus lõbusalt. Jõuluküünalde särades meeskoor esitas jõulupuul all rea laule ja jõuluvana tõi nime-lisi kingitusi vastavate epistlitega.

Sääraseid jõuluõhtud on Viljandis kahe koori sõbralikule vahekorrale suurel määral kaasa aidanud.

T.

Meeskoor Paides

on tegevuses kohaliku lava- ja helikunsti ühingu „Voo“ juures. Koori juhatab helikunstnik J. Zeiger; edusammudest andis

parimat tunnistust viimane kontsert, kus kanti ette rida laule rohkete kiiduavalduste saatel, muuseas ka E. Griegi „Uus isamaa”, milles koor oma võimeid tõestas hää kordaminekuga. Kooris laulab kaasa ümmarguselt 40 meest. Solistiksi oli koh. gümnaasiumi direktor hr. Anton Herman (bariton). A.

Uus meeskoor.

Voitveti Metsakooli õpilased on moodustanud kooli juure muusikaringi, et võimaldada muusikast huvitatul õpilasil ja õpetajail vabal ajal harrastada koos mausitseerimist. Ringi meeskoor, milline algas oma tegevust äsja, astus Lauljate Liidu liikmeks ja kavatseb võtta osa ka eelolevast Pärnumaa laulupeost.

Meeskoorilaul Kuressaares.

Õieti on meeskoorilaul Kuressaares päris vana asi — mis sest, et saksa oma! Nimelt töötab siin hää hulka aastaid saksa meeskoor „Liedertafel”. Kuid harva

saadakse teda kuulda. Nüüd oli säärane haruldane juhtum surnutepeihal, mispuhul „Liedertafeli” meeskoor esines Laurentsiuse kirikus, kandes ette muuseas ka ühe eesti helimeistri laulu, nimelt K. Tärnpu „Kyrie eleison”. -os-

Kaheksas laul meeskooride omakirjastuselt.

Meeskooride sektiioonilt korraldatud meeslaulupäevade ülejääkide arvel on senini kirjastatud 7 laulu ja neil päevil anti trükki kaheksas, nimelt E. Aava „Ühtelaulu tahaks laulda”. Kirjastamiseks järjekorda ootamas on veel rida laule; võib olla, saadakse mõnda trükkida hooaja II poolel. Seni ilmunute seas on kooridele valikuks püütud anda mitmesuguse ilme-ga laule. Kui edaspidised laulupeod samasuguseidki ülejääke annavad, nagu senised, siis peagi suudetakse meeskooride nõudeid uute laulude soetamise alal rahuldada loodetavasti täiel määral ja seega pakkuda võimalusi ühise töövilja nau-timiseks.

ORATORIUM „TAAVET JA KOLJAT“

Hiljuti tuli Tallinnas esiettekandele noore helilooja Johan Tamverk'i oratoorium „Taavet ja Koljat”. Teksti on piibli al-netel koostanud P. Sink. Sõnastuses antaksi värssi vähem, kuna enamik areneb proosas ja segastiilis; tehniline külg pole just väga valiv. Järjestava ülesehitusega võib üldjoontes jääda rahule, ainult üks pinge laseb endale asjatult oodata Taaveti ja Koljati vahelise võitluse märkimiseks. Nimelt kuulub see moment teise ning kolmanda jao kokkupuute lähikonda.

Ühes eel- ja vahemänguga koosneb oratoorium 17-nest numbrist. Vokaalsed osad on jaotatud koorile ning kolmele solistile. Taavetit esindab tenor, Koljatit bass, jutlustajat bariton ja rahvast koor. Numbrid rühmitatuna moodustavad kolm osa. Et oratoorium „Taavet ja Koljat” teataval määral erandlikuna kuulub täitmiseks ainult meesjõududele, siis tuleb arvestada sedagi vaatluste tegemise juures. Kuna väljenduslikud piirid tõmbuvad kitsamaks, ei saa nõudmisi nendest raamidest viia üle. Nimelt ju muusika võidaks värvi ning ulatuse lisamisega. Mees-häälele loodud teose puhul jäävad maks-ma ka vastavad erimõõdud ja -tingimused.

J. Tamverk päämiselt arendab vaimu-likku ala muusikas. Ta teeb seda mõõ-

detud seesmise rahuga, ega tungi eruta-tud otsimiste sihis. Tema juures ei satu ette tahtmised olla nähtav algupärasuste kaudu. Niisugune kristlikust vaimust kantud looming leiab avarat poolehoidu ja tunnustamist hulkade keskel, kuna siin ei murta traditsioone, millest hoiab kinni tänapäev üsna tugevasti.

Kuna meil on tegemist noore heliloo-jaga, siis teoses võime sattuda nii mõningatelegi ebatihedustele ja küündima-tustele, kuid samas leiame keskselt õn-nestunud kohti ning edasi hoopis hästi kordaläinud saavutusi. Tugevamini valitsev osa seisab kooride käes; üldse neid antakse kaheksa (üks koos Taaveti soo-loga). Mõned koorid kannavad võrdle-misi lihtsat ilmet, teised aga jõuavad arendamises tähelepanitava astmeni; mee-leolu leiame neist igathest. Väljapaista-vamate kooridena olgu märgitud nr. 6 — „Iisraeli koor”, nr. 13 — „Taavet ja Iisraeli palvekoor” ning 17 — „Iisraeli võidu-koor”. Viimne nendest pakub eriti võimeid näitavat polifooniat. Taavet aval-dab end tõusuliselt eespool märgitud 13-das numbris ning samuti ka aarias nr. 9; seevastu nr. 7 ütleb märksa vähem. Kol-jati osa pole ulatuselt suur; pikemalt ta võtab sõna nr. 4-das, milline jääb kesk-semale pinnale (küllalt madal ka testi-

tuurilt). Jutlustaja recitatiivid käivad mõõdult kordaläinud saavutuste hulka — mõningate tõstvate momentidega. Oratoorium „Taavet ja Koljat” liigub algusest lõpu poole kerkiva meeleoluga; kuigi eespool tundub kahvatusi enam, siis hävitavaid nõrkusi ei saa heita ette kuskil. Kooride juures autor tunneb end kõige paremini; soolod üldiselt rahuldavad ja näitavad ka häid kordaminekuid (paaris kohas satume raskusi toovatele nõudmistele); orkester paindub vähem tahtmise järgi. Muu kõrval kasutatakse ilmestamiseks ka orelit.

Joh. Tamverk'ilt see esimene suurteos annab tunduvalt kaalu juure autorile. Mitte ainult laiem vorm ei räägi siin eestkostvalt, vaid ka sisuline ja käsituslik ilme. J. Tamverk näitab kaldumist arenevas sihis — ning seda küllalt märgatavalt. Need tunnused tõstavad komponisti isiku väärtust tublisti. Igatahes leiab kinnitust lootus uutele endiseid ületavatele pakkumistele.

Oratooriumi läbiviimise oli võtnud endale Tallinna Meestelaulu Seltsi koor. Kuigi ettevalmistuse aeg jäi kaunis lühikeseks, tuldi ülesannetega toime päris hästi. Kergemate numbrite kõrval ka raskemad täideti eduga, olgugi et ruumi jäi veel põhjalikumale viimistlemisele. Taaveti osas laulis K. Ots kõlaküllaselt ja ilmekalt, jõudes õnnelikult üle ka rohkesti nõudvatest kohtadest. B. Hansen Koljatina tuli ülesannetega toime sobi-

valt; K. Viitol esitas jutlustused hää vormi ja vastava meeleolu juures. Instrumentaalset külge täitsid Riigi Ringhäälingu orkester ja H. Oberg oreil. Autor juhatajana viis oma teose ettekande läbi ladu-

Johan Tamverk.

sasti. Kui dirigent ta ei näita just erilisi väljapaistvusi, jätkus aga kindlust käesoleva suure aparaadi valitsemiseks. Üldiselt tusedad jõud oma kohal andsid oratooriumi mõjuvas väljenduses.

Ed. V.

J. VAKS: „PUHKPILLIKOORI HARJUTUSED I“

Meie vanemaid ja paremaid asjatundjaid puhkpillikooride alal, Tallinna konservatooriumi õppejõud hra Vaks on koostanud kõikidele puhkpillikooridele väljaõppeks väga vajalised „Puhkpillikoori harjutused I“. See on esimene katse tõsta meie puhkpillikooride, eriti maakoorida, muusikalist taset, sellepärast on nende harjutuste ilmumine kõikide puhkpillimuusika armastajate ja harrastajate poolt tervitatud.

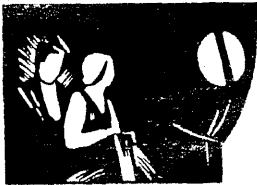
Laulu- ja muusikaharjutustel tekitas alati suuri raskusi kooride ebapuhasa häälestus, ebaseelge rütm ja ühtlusetu koosmäng. Eriti maakoorida suurimaks puuduseks on pillide häälestuse küsimus. Pillid on juhuslikud: üks ühe, teine teise vabriku riist. Vähesed aja tõttu ei suudeta korralikult harjutustel käia, ei suudeta nootide tundmist, eriti rütmi suhtes, üksikmängijaile ära õpetada. Käesolevad harjutu-

sed töötavad selles sihis väga palju. Ühisel mängul harjutatakse kindlat rütmi kui ka kindlat dünaamilist ehk jõulist liikumist. Ei ole orkestrijuhiil niipalju vaeva üksikute õpetamisega, samuti orkestris ühtluse saavutamiseks. Muidugi nõuab iga edu püsivat tööd, kui aga iga koori harjutuse eel mängitakse koos läbi ülal tähenatud harjutused, saavutatakse häid tagajärgi vähema ajaga ja energia kaotusega.

Harjutused on algul lõpmata kerged ja muutuvad aegapidi raskemaks. Esimene osa sisaldab 12 harjutust.

Seda Lauljate Liidu Puhkpillide Sektsiooni väljaannet tuleb igale puhkpillikoorile kui ka koorijuhile soojalt soovitada. Nende korralik läbivõtmine aitab tingimata tõsta meie puhkpillide muusika kultuurilist taset, mille poole meie kõik püüame.

H. L.

Ooper ja kontserdid

Tallinna.

Dimitri Smirnov on viimisel ajal meie juures muutunud sagedaseks külalastajaks. Veel mõni aasta tagasi ta ooperis esinemiste kõrval astus üles ka kontsertidel. Kuna aga puhtmuusikalist väljendust pole enam kandmas hääleline värskus ja paindumus, siis kasutatakse veel võimalust sooritada osi ooperilaval, kus märguline külg ja ümbrus loovad temale laululiselt sobivamaid tingimusi. Tänavu D. Smirnov esines „Eugen Oneginis“, „Toscas“ ja „Traviatas“. Möödunud aastaga võrreldes võime tunda jällegi märgatavat raskuste kasvu. Kui madalamad hääled suudavad kaemini pidada vastu vanadusele, siis tenorile kujuneb rohkem ohte. Nüüd võisime jälgida, kuidas suure vilumusega jõud end aitab üle osavate maskeerimistega, ilma et saavutataks aga kandvat elevust. Varus olevad peensused jäävad kinni materjali taha. Esindatavad tüübid — noored armastajad — ka nõuavad värskelt leegitsevat elu; see samuti raskendab püsimist positsioonidel. Hästi läbitöötatud ja sissetuntud osad muidugi pakkusid tugeva käsitusliku aluspõhja-ga arendamist, kuid raske on kustutada maha piire tõmbavat iga.

Amanda Liberts-Rebane esines oma hiilgeosaga „Carmeni“ nimitegelasena. Mänguliselt peensustesse viidud ning laululiselt suuteline ülesastumine andsid kokku väga elulise ja kunstiküpse lavakuju. Selle ooperi ettekanne hoogsuselt ja ereduselt tõusis üldiselt silmapaistva astmeni. Külalise kõrval eduga esinesid A. Visman, O. Mikk, V. Veigart, N. Suursööt, I. Aav-Loo, A. Teder j.t. Juhatas R. Kull. Muusikalise küljega rööbiti mäng arenes ladusasti ning sobiliselt; tantsud samuti pakkusid tõkestamatut temperamendikust. Keskkuju ja seda ümbritsev osade täitmine pidasid ülal vastastikku ergutavat liikumist.

Neljanda sümfooni kontserdiga noored Tartu kunstijõud Olav Roots ja Evald Turgan valmistasid Tallinna publikule sisuka ning nautinguküllase õhtu. O. Roots, keda siin oleme võtnud vastu peene väljendusega pianistina, täitis sedapuhku dirigendi ko-

hustusi. Hästi läbitöötatud ja -kaalutud tõlgitsemisega pakuti juhataja poolt kõnesolevat programmi; ka väline liigutuste külg mõjus sugereerivalt. Dirigent osutas vajalist tähelepanu aparraadi tasakaalustamises ja vaoshoidmises. Ilmekusega anti Beethoveni uvertiür „Leonore III“. Rohkesti huvi pakkusid tooted esiettekannetena. Chausson'i sümfoonia (B-duur) mõjus ehtsa otsekohesusega ning kunstilise tihedusega; Ravel'i valss annab muljeterikka järjestu motiividest, kõladest ja rütmidest, tõstes kõrgele vastavat loominguliiki. E. Turgan esines Čaikovski' viiulikontserdiga, mis õnnestus nii tehnikalt ku tõlgitsuselt. Soojus ja sulavus iseloomustasid ettekannet. Solist küll ei seisa suurte virtuoside reas, kuid temal jätkub vahendeid hääks ülesastumiseks, mis tõsiselt seob. Tartu külalised jätsid pakutava kunstiga siduvaid muljeid.

Eesti Akadeemiline Heli-kunstnike Selts oma 10-aastase tegevuse märkimiseks andis kammermuusika kontserdi. Sissejuhatavas kõnes pakus seltsi kujunemisest ja saavutustest ülevaadet R. Päts. Järgnevalt toodi kuuldavale E. Kapi trio (es-moll) viiulile, cellole ja klaverile. Teos noorelt heliloojalt on tähelepanuv oma meeleoludega ning arendava läbitöötamisega. Valitud vahendite kaudu jõutakse värskuse muljeteni. Esinejad pakkusid hästi sobivat koosmängu (R. Palm, A. Karjus, T. Koch). Viimistletud tulemusi anti ka Beethoven'i septeti ettekandel (R. Palm — viiul, A. Saat — viola, A. Karjus — cello, J. Ivanov — kontrabass, B. Lukk — klarnet, A. Zvetkov — metsasarv, L. Ernits — fagott). Lõpuks prof. J. Aavik tervitas seltsi auliikmeid A. Lätel, M. Hermann'i ja A. Tamme, kelledele prof. A. Kapi ning R. Pätsu poolt anti kätte diplomid.

„Raudami“ segakoor K. Leinuse juhatusel esines suurendatud koosseisus. Lauljate arv on kasvanud umbes 150-ni; võrdlemisi hää materjal püsib vajalises tasakaalus. Ettekanded sooritati puhtalt ja distsipliinikalt, kusjuures ilmestamine kujunes kaunis painduvaks. Poole programmi ulatuses pakuti töid eesti heli-

looajatelt (Läte, Tüرنpu, Lüdиг, Aavik, Päts, Leemets, Vörk, Känd); muu osa moodustasid välisautorite tooted (nagu soome, läti). Sisuliselt pakuti tüsedamaid ja ka kergema kaaluga laule, nende seas uusi ning varem kavas seisnuid. Solistidena esinesid V. Riives — klaver, J. Simon — laul, V. Janson — viiul ja P. Pressnikov — orel; viimane täitis ka saatja ülesandeid. Orelil tuli ettekandele uudisteos — E. Brauer'i „Capriccio“, mille ei puudunud huvitavust, kuid tekitas eriarvamist vormi suhtes. Kokkuvõttes kontsert jõudis üsna hääde kordaminekuteni.

Sisukas kontsert toimus surnute pühal Kaarli kirikus. Rohke osa programmist täitis A. Karafin orelisoolodega. Avandumbrina ta kandis ette Bach'i „Prelüüdi ja fuuga“ (h-moll), mis leidis kõigiti kordaläinud täitmist. Huviküllaselt mõjus S. Karg-Elert'i sümfooniline koraal „Jeesus, röömustaja“ meil esmakordses ettekandes. Teos on suurejooneline ja vallutav oma meeleoludes ning meisterlik väljatöötuses. Nauditavat kunsti pakkus ka A. Karafin'i enda „Pascaglia“ (g-moll orelisonaadist), milline taotleb sihte modernimale voolule emaste vahenditega. E. Lipand kandis ette laule Bach'ilt, A. Karafin'ilt ja O. Steinwender'ilt, ilmutades sümpaatseid tulemusi nii tehniliselt täitmiselt kui tõlgituselt. Kontserdi lõpus Kaarli kirikukoor A. Karafin'i juhatusel laulis R. Tobias'e, K. Tüرنpu' ja A. Karafin'i töid. Kõlalise puhtuse poolest ja ilmekuselt saavutati üsna häid tagajärgi. Solisti saatis A. Karafin, viimast koorilaulu (Tobias'elt) J. Jürgenson.

„Kalju“ segakoor A. Roosmann'i juhatusel tuli välja teise suurema avaliku kontserdiga. Kui võrdleme mõõdunud hooaja esinemist käesolevaga, siis leiame rohkesti edusamme kooritöös. Koosseis on muutunud suuremaks (laulis üle 90-ne liikme) ja tasakaal veelgi kindlamaks. Eeskavagi anti sisukam (pakuti muuseas ainult eesti autorite loomingut). Muidugi tuleb noorel kooril veel teha pingutusi, et jõuda välja tugevamate seisukohtadeni ja suuremate lähedusteni, kuid arenemist näitavad sammud õigustavad saada tähelepanu osaliseks. Koori kõrval astus kontserdil üles veel rida soliste: A. Uiga-Kuulberg (laul), Evi Liivak (viiul) ja P. Pressnikov (klaver ning saade); akkompaneerijana esines ka E. Ehvert.

I. Stepanovi 15-aastase muusikalise tegevuse juubeliks oli korraldatud kontsert kooridega ja solistidega. Koore

nende iseseisval esinemisel ja solistide saatmisel dirigeeris juubilar (pääle pedagoogiumi segakoori, milline laulis paar numbrit A. Pruuli juhatusel). Solistidena astusid üles lauljad N. Suursööt, E. Reinap, M. Koljo, M. Peets ja S. Solovjev. Kvartetis esinemisest võttis osa ka I. Stepanov. Klaveril saatmisi täitsid P. Lüdиг, F. Nikolai ja H. Malm. Osaliste-rohkele ning võrdlemisi kirjule programmile järgnes juubilar tervitamine suuliselt ja telegrammide ettelugemine. Õnnitlusi toodi kaunis hulgaliselt asutuselt, organisatsioonidelt ning eraisikutelt.

Evi Liivaku nimel ja osavõtul korraldati kontsert (tema õppimise toetamiseks). Väike 10-aastane viiuldaja esines rea numbritega, milliste kaudu ta aval-

Evi Liivak.

das häid muusikalisi andeid ja üsna kaugele ulatuvaid tehnilisi võimeid. Töötades hra Jonasse' ning hiljem prof. J. Paulsen'i juures, on E. Liivak omandanud sobivad koolilised alused. Praegu tundub väga loomulikuna rahulikku õppimise

jätkamine senise kasvataja juhatusel. Edaspidise arenemise kohaselt võib ker- kida küsimus välismaile siirdumisest täiendamise otstarbel. Kuna Evi Liivak on alles üsna noor, siis kuulub selleks veel aastaid. Antud kontserdile lisasid sisu- list kaalu lauljad I. Aav-Loo ja M. Taras. Suurepärase kunstiliste tulemustega esi- nes I. Aav-Loo, kandes muude toodete hulgas ette rea palasid eesti autoritelt (Saar, Aav, Vettik); ka M. Taras saavut- as edu ülesastumisega. (omaloomingut anti Aavikult ja Aavalt). Soliste saatis P. Pressnikov kindlakäeliselt.

Teise noore jõuna esines külalisena 13- aastane Ossy Renardy Viinist. Ta mängis kõlava tooniga, suure puhtusega ja võrdlemisi kaugelt ulatava tehnilise oskusega. Kahe kontserdi kavast leidis rohkesti numbreid, mis nõuavad tugevaid oskuslikke võimeid ja väärikat esindajat virtuositeedi mõttes. Ettekande tugevam kül- g kalduski tehnika poole, kuna sisu- lised suutmised lapse juures ei küündi nii kergesti võistleva täiskasvanuga. Arenemine sellel alal kujuneb võrdlemisi aeglasemalt. Võttes asja 13-aastase pois- sikese seisukohalt, ta täitis oma ülesande kõigiti väljapaistva eduga. Klaveril noort solisti saatis W. Tausig. *Ed. Visnapuu.*

*

Ludmilla Hellat-Lemba' 30. a. muusikalise tegevuse juubeli- kontsert

Kaubandus-Tööstuskoja saalis pühap. 25. nov. möödus suure eduga. Juubilari esitas pika ja sisuka kava itaalia, prant- suse, saksa, vene, norra, soome ja eesti lauludest hää muusikalise maitsega ja va- balt voolava häälega, olles hääs lauluvor- mis ja -tujus.

Kaastegevad olid juubilari vend prof. A. Lemba (kaasmäng) ning endine õpi- lane helikunstnik Mari Lang (alt), kes esines menukalt mõne soolonumbriga ja duetis.

Kontserdi alul prof. J. Aavik andis lühikese ülevaate juubilari elust ja tege- vusest.

Juubilari õnnitlesid auavaldustega ja rikkalike kingitustega Akadeemiline Heli- kunstnike Selts, konservatoorium, Kon- servatooriumi Naismuusikute Selts ja paljud tuttavad ning sõbrad.

*

Artur Lemba' kammermuusika- tööde kontsert, mis anti

Estonia sinises saalis neljap. 22. nov. oli saalitäie publikut kogunud. Ettekandele tulid keelpillide trio, keelpillide kvartett, viiulisonaat, klaveritrio ja klaveripalad — neist esimesed kaks esiettekandes, kuna

teine neist on alles möödunud suvel val- minud. A. Lemba on tublisti rikastanud meie kammermuusika literatuuri, mis teiste kompositsiooni alade kõrval osutub veel väheldaseks.

„Trio clasique“ viiulile, violale ja cel- lole õigustab oma nimetuse puhtamal ku- jul, ilmutades klassikalise muusika voo- rusi — selgust, läbipaistvust ja tasakaa- lukat vormide proportsiooni. See on meie literatuuris vististi esmakordne teos selli- sele ansamblile. Keelpillide kvartett koos- neb kahest suurest osast, millest esimene (Allegro moderato) mõjub oma jõurikka ülesehitusega, kuna teine osa moodustab seitse hästi läbitöötatud variatsiooni me- loodilisele teemile. Varem esitatud teos- teist kõlasid klaveritrio ja viiulisonaat ettekande mõttes paremini kui puht keel- pillide numbrid — vististi saali akkusti- liste omaduste tõttu.

Klaveripaladel („Toccata ja fuga“ ning „Pastoraal ja intermezzo“) oli autori meisterlikul ettekandel suur menu.

Päale autori, kes ka trios ja sonaadis mängis klaveri osa, olid teisteks kaastege- lasteks R. Palm, A. Mill, A. Saat ja A. Karjus — kõik Riigi Ringhäälingust — kes oma ülesande täitsid suure hoolega ja hää eduga.

*

Tartu. — Tartu sügispoolse muusikalise hooaja intensiivsus tõuseb tavaliselt ok- toobrikuus. Kõige tihedam aga on muu- sikaliste ettevõtete poolest november. Jat- kates kontsertide ülevaate kirjutamist olgu nimetatud, et selgi seosoni avaldub Tartu muusikalises elus samasugune hoog nii ajalisel kui ka tihedusel.

Pühapäeval 21. oktoobril oli Ülikooli Aulas Tartu Helikunsti Seltsi 10. kammermuusika-õhtu, kus esinesid kü- lalistena noored kunstnikud Herbert Laan (viul) ja Arvid Redlich (kla- ver), pakkudes oma kavasa kolm sonaati (viiulile ja klaverile): L. Beethoven'i c-moll, Heino Eller'i a-moll ja Toivo Kuula' sona-aat. Esinejail oli hää edu; ettekanne- tesse suhtus publik sooja poolehuga.

Samal päeval s. t. pühapäeval 21. okt. oli Jaani kirikus F. Mendelssohn'i 42. psal- mi ettekanne, milles olid tegevad Jaani Lauluselts, Tartu Saksa Meeslauluselts, solistidena Mae Luha (sopran) ja V. Blaubrücke (orel). Juhatas Edgar Kiris.

Teisipäeval, 23. okt. esines Čaikovski' oop. „Eugen Onegini“ ettekandel „Vane- muises“ Lenski osas R. Jõks, kelle kaas- tegevus oli teatrisõpradele meeldivaks vahelduseks.

Kolmapäeval, 24. oktoobril esines „Va- nemuises“ oma iseseisva kontserdiga ko-

loratuursopran Therese Rei, keda klaveril saatis F. Nikolai. Kuna allakirjutanul ei olnud võimalik kontserdil viibida, siis ei saa arvustavalt võtta sõna ega avaldada seisukohta kontserdi arvustusele järgnenud poleemika asjus.

Laupäeval, 27. oktoobril oli Ülikooli Aulas Läti ülikoolide üliõpilasühingu „Dziesmuvara“ segakoori külalis-kontsert, mida juhatas helilooja Adolf Äbele. Lätlaste tülise kava pakkus ilmeka läbilõike nende koorilaulu loominguks. Koori esinemine oli kütkestavaks muusika-naudinguks. Lauljad jälgisid kindla täpsusega juhataja imponeerivat, otstarbekohast ja nõudlikku žestikulationi. Interpretatsioon kõigiti sooliidne. Külalastuskontserdile oli kaasa sõitnud 80 laulukaasvõitlejat (kooris on üle 100 laulja). Külaliskoori tervitasid kontserdil Akadeemiline Meeskoor, Tartu Üliõpilas-segakoor ja korp. Filiae Patriae naiskoor. Kahelt esimeselt anti ühtlasi üle loorberipärjad, naiskoori esindajad aga töid külalistele lilli. Järgmisel päeval, s. o. esmasp. 28. okt. oli läti lauljail kontsert Valgas.

Pühapäeval, 28. okt. laulis Arno Niitof ülikooli kirikus jumalateenistuse kaunistamiseks.

Tartu Draamateatri õppetendusel pühapäeval, 28. okt. oma ruumes (end. Saksa Teater) kanti ette „Punamütsike“, millele muusika loonud Ed. Oja. Saate-muusikat juhatas autor.

Tartut küllastas ka „Dresdener Streichquartett“, andes Draamateatri ruumes esmaspäeval, 29. okt. kontserdi Beethoven'i, Haydn'i ja Schubert'i helitöid.

Usupuhastusepähal, 31. okt. Peetri kirikus korraldatud kontsert-jumalateenistusel esines pihtkondade ühendatud segakoor A. Kiis'i ja I pihtkonna meeskoor L. Virkhaus'i juhatusel.

Päevakohase kavaga sümfoonia kontserdi korraldas Usupuhastusepähal „Vanemuine“. Kavas oli ainult orkestritöid, juhatas J. Simm. (See oli „Vanemuisel“ sel hooajal 2. sümfooniakontsert.)

Elevusrikkaks ja õnnelikuks tõusumomendiks osutus Sergei Prokofjevi kontsert „Vanemuises“ reedel, 2. nov. Kuna Prokofjevi kontserdi kava koosnes ainult tema enese töist, siis oli kuulsa muusiku jälgimine huvipakkuv kahes suunas. Kuigi võis eeldada mõningal määral igavust kontserdi puhul, kus esinevad ainult ühe meistri töid, aga needki üsna modernsed, siis ometi kujunes see õhtu järjest kaasaakiskuvamaks ja huvitavamaks. Fantaasiarikkad, väga leidlikud ja kunstiliselt julgelt hoovavad teosed ning nende meisterlik ettekanne löid sü-

gava ja unustamata elamuse. Rohkearvuline publik avaldas elava kiindumusega oma sooja poolehoidu, nõudes kontserdi lõpul tormiliselt lisapalu.

Tartu kunstirahva „Viie-Ball“ toimus rohkervulise küllastajate pere osavõtul laupäeval, 3. nov. „Vanemuises“. Balli muusikalises osas esinesid edukalt K. Ots (tenor), T. Kroon (sopran) ja L. Milk (klaver.)

Pühapäeval, 4. novembril oli Tartu Draamateatri ruumes Tallinna „Liedertafeli“ kontsert, kus esines meeskoor hra J. Gohs'i juhtusel, pakkudes soravat ettekannet ja meeldides publikule eriti naljalauludega. Kaastegevatenä esinesid: H. Gentz (klaver) ja seltsi meeskvarlett.

Pidulikult karskuspüha kontserdil pühapäeval, 4. nov. esines Tartu Naislauluseltsi koor hra J. Tamverk'i juhatusel.

„Viini laulupoiste“ kontserti „Vanemuises“ reedel, 9. novembril oli kuulama tulnud haruldaselt rohkesti rahvast. Seekord juhatas poiste musitseerimist L. Emmer. Kui vaadelda poiste esinemist koorina (eriti à capella), siis polnud sääl küll midagi erakorralist. Säärast ja veel parematki lastelaulu oleme omagi lastekooridelt küllaltki kuulnud. Ise lugu oli muidugi „solistidega“, kes tõepoolest väljendasid end õige ilmekalt ja kunstiliselt üsna küpseltki. Samuti oli mõnus jälgida nende laulumängu. Poiste esinemise hääd muljet kahandas tublisti lisapalade liigne rohkus kontserdi lõpul.

Pühapäeval, 11. nov. oli Ülikooli Aulas Tartu Helikunsti Seltsi XI kammermuusika-õhtu. Esinesid: E. Turgan (viul), B. Muršak (viul), J. Viilup (vioola), M. Slatkin (tšello), L. Milk (klaver) ja solistina Tooni Kroon (sopran.)

Kava esimeses osas esitati väga meeldivalt ja pretsiiselt S. Rachmaninovi „Eleegiline trio“ op. 9., d-moll (E. Turgan, M. Slatkin ja L. Milk). Kava teises osas esines T. Kroon kolme lauluga, pälvides tõsist tähelepanu nii tõlgituslikult kui ka häälekultuuriliselt. Lõpunumbrina esitati A. Borodini keelpillide kvartett D-duur. Kuigi selle ettekanne ei kätündinud kava avanumbri interpretatsiooni tasemini, oli siiski üsna vastuvõetav ja nauditav. Kvartetis mängis päälle tuntud jõudude (E. Turgan, B. Muršak ja M. Slatkin) seekord kaasa debütandina violal muusikakooli vanema kursuse õpilane J. Viilup.

Hooaja teiseks tõusumomendiks osutus kahtlematult France Ellegaardi kontsert „Vanemuises“ esmaspäeval, 12. novembril. Noore naispianisti esinemine

oli Tartu publikule tõhustavaks kunsti-
elamuseks. Hääd kava ja võrratu mäng.
Haruldane menu.

Kolmapäeval, 14. nov. Draamateatri ruu-
mes andis oma esikontserdi koloratuur-
sopran Ada Juurup. Noor laulja on
muusikalise hariduse omandanud Buda-
pestis, esinenud mitmel korral Budapesti
lavadel ja saanud kiitvate arvustuste
osaliseks.

Noort lauljatarit tema tuleproovil Tar-
tu publiku ees toetas kindlakäeliselt kla-
verisaatega O. Roots.

Tartu politsei peol „Vanemuises“ 15.
nov. esinesid muude ettekannete keskel
viulda ja V. Önapu, klaverikunstnik
L. Milk, laulukunstnik I. Aav-Loojt.

Laupäeval, 17. novembril Treffneri
gümni. saalis esines oma kontserdiga
Helmi Betlem. Klaverisolistina ja
saatjana oli tegev Thekla Koch. Kuu-
lajaid üpris vähe; muusikaline edu tähe-
lepanu äratav.

Pühapäeval, 18. nov. oli Pauluse kirikus
pimedate hääks kontsertjumalateenistus
(millest polnud võiralik võtta osa.) Ole-
vat esinend Juurup (sopran), Kangro
(viul), Villemson (cello), Kliimand
(orel), Tamverk (orel), Pauluse kiriku-
muusika seltsi segakoor Kivi' juhatusel,
pimedate kooli orkester ja segakoor
Kiissi ja Tamverk'i juhatusel.

Märkimisväärne oleks vahest ka Aka-
deemiliselt Anglo-Eesti Ühingult pühap.,
18. nov. „Bürgermusses“ korraldatud peo-
õhtu, mille kavast esitati teiste ettekan-
nete hulgas rida inglise laule algkeeles
ühingu segakoorilt (R. Ritsingu juhatusel),
pr. A. Riikilt (sopran) ja hra. E. Levenberg'ilt
(tenor).

Neljapäeval, 22. novembril oli Üli-
õpilasmajas Prantsuse Teadusliku
Instituudi korraldusel avalik refe-
raatkoosolek, kus esines kõnega Chopin'i
üle Tartu Ülikooli poola keelelektor
M. J. Kaplinski. Kõneleja kirjeldas
soojil sõnul poola suure helilooja elukäi-
ku. Ka peatuti nende sidemete juures,
mis ühendasid poola helikunstnikust patrio-
oti Prantsusmaaga. Kuna Prantsus-
maa sai Chopin'i teiseks kodumaaks, siis
on kujunenud geniaalse kunstniku mäles-
tus kestvaks ühendusjoaks poola ja
prantsuse kultuuri vahel. Chopin suri
õige varakult — 39 aastasel, maeti Pa-
riisi Père Lachaise'i kalmistule, tema
süda aga asetseb Varssavis Püha Risti
koguduse kirikus.

Hr. M. J. Kaplinski' ettekannet täien-
das klaveril hra Tilting, kes mängis
Chopin'i teoseid.

Reedel, 23. nov. oli „Vanemuises“ Tar-
tu Meeslaulu Seltsi 11. aastapäe-
va kontsert-ball loteriiga (vt. pikemalt
lhk. 263).

„Vanemuise“ III sümfooniakontsert toi-
mus pühapäeval, 25. nov. oma ruumes.
Juhatasid J. Simm ja Ed. Tubin.
Kaastegevana esines Vanemuise Muusi-
ka Osakonna segakoor Brahms'i requie-
mi 2. osaga. Orkestrilt esitati Schubert'i,
Beethoven'i, R. Strauss'i ja Liszt'i teo-
seid.

Surnutepähal, 25. nov. Maarja kiri-
kus kadunud õpetaja R. Funcke' mäles-
tuseks korraldatud kontsert-jumalateenis-
tusel esitati F. Zierau' oratoorium A.
Virkhau'si juhatusel.

Esmaspäeval, 26. nov. oli „Vanemuise-
ses“ Tartu Kõrgema Muusika-
kooli õpilasõhtu, kus esinesid õpilased
mitmelt alalt hääde tagajärgedega.

Akadeemilise Meeskooli poolt
korraldatud oma kadunud koorijuhi heli-
kunstniku L. Neuman'i mälestus-
kontsert toimus Ülikooli Aulas kolma-
päeval, 28. nov. juhatas R. Ritsing.
Solist L. Katzin (sopran). Klaveri-
saated sooritas O. Roots. Mälestus-
kõne pidas koorilige stud. theol. H.
Pärn. (Vt. ligemalt lhk. 272.)

Neljapäeval, 29. nov. oli Draamateatri
ruumes Helmi Kanni (sopran) ise-
seisev kontsert. Rikkalik kava. Kuula-
jaid võrdlemisi rohkesti. Klaveril saatis
edukalt esinejat osavasti O. Roots.

Üliõpilaskonna traditsioonilisel
1. detsembri kontsert-ballil „Vanemuises“
esinesid: Akadeemiline Meeskoor
R. Ritsingu juhatusel, Tartu Üli-
õpilaskoor E. Võrgu juhatusel, E.
Turgan (viul), T. Kroon (sopran)
ja teised.

Tartu Naislaulu Seltsi VI
aastapäeva kontsert-jumalateenistus toi-
mus Peetri kirikus pühapäeval, 2. det.
Esinesid: Tartu Naislaulu Seltsi nais-
koor J. Tamverk'i juhatusel, solistide-
na R. Jõks (tenor), M. Slatkin
(cello) ja V. Kangro (viul). Oreli-
saated mängis E. Kiris. Kuna Tartu
Naislaulu Selts oli hiljuti võtnud omale
vormimütsi, siis kasutati pühalikku ju-
hust ka uute mütside (s. t. üldiselt vorm-
mütsi) õnnistamiseks, millist toimingut
sooritas praost G. Rutopõld. Päevakoha-
se kõnega esines kirikuõpetaja J. Treu-
mann.

Lõppeva muusikahooaja üheks elevus-
rikkamaks momendiks kujunes kahtle-
matult Tartu Kõrgema Muusika-
kooli 7. aastapäeva puhul „Vanemuise-
ses“ esmasp. 10. det. korraldatud süm-
fooniakontsert, kus esines edukalt võrd-

lemisi arvukas sümfooniaorkester õpetaja O. Rootsi juhatusel. Orkestrilt kuulsime A. Borodini sümfoonia nr. 2, h-mõll ja A. Järnefelti sümfoonilise poemi „Korsholm“. Laulusolistina esines Lydia Adler, keda saatis klaveril V. Tilting. Lauljal oli haruldaselt hää edu. Sama edukalt esines ka klaverikunstnik Leonid Milk, mängides orkestri saatel (O. Rootsi juhatusel) F. Liszti klaverikontserti Es-duur. Kuna kõik esinejad (O. Roots, L. Adler, L. Milk, V. Tilting) on kooli vilistlased, kaks nendest juba õpetajad samas koolis, siis see õhtu oli ühtlasi ka hääks reputatsiooniks õppeasutusele enesele.

Järgneval päeval, s. o. 11. detsembril, oli kooli ruumes (üüriruumes!) VII aastapäeva aktus, kus esinesid muusikaliste ettekannetega kooli vilistlased V. Tilting (klaver) ja õpilased (viul, keelpillide kvartett ja laul). Aktuse avasõna ütles kooli kuratooriumi esimees K. Luik, avaldades optimistlikkust ja hinnates praegu valitsevaid raskusi möödaminevaiks. Kooli 1933/34. aasta aruande esitas direktor H. Laksberg. Rõõmustavast aruandest selgus, et kool on aruande aastal arvatud riiklike ülesandeid teostavate õppeasutuste hulka, mis on sündinud eraõppeasutuste pensioni dekreedil põhjal, kuna viimane on laiendatud ka Tartu Kõrgema Muusikakooli kohta. Samuti on aruande aastal ära tasutud lõpposa võlast, mis oli tehtud 6000 kroonises suuruses kooli rajamisaastail. Rahaline aruanne oli tasakaalus 25.875 krooniga. Õpejõude oli möödunud aastal 17, nendest 6 klaveri- ja 3 lauluklassis, kuna teistes klassides igas üks õpetaja. Õpilasi oli möödunud aastal 145 (eelmisel 143), nendest klaverikl. 59, viulikl. 16, laulukl. 44, cellokl. 3, klarinetikl. 5, trompetikl. 3 ja kompositsioonikl. 1 ja orelikl. 8.

Aktus jättis kuulajale kõigiti väga rahuldava ja optimistliku mulje.

Kirjeldatav muusikahooaeg on lõppemas, veel seisavad ees mõned üritused kirikutes, nagu Händeli mälestuskontsert, muusikaline jõulumüsteerium jne., nendest aga edaspidi.

R. Heliste.

Haljala. — Pillimuusika arendamine koolides on ka linnade eeskujul ikka enam ja enam maal pinda leidnud. Nii asutati käesoleva kuu alul Haljala algkooli okariinide orkester, mis õp. hr. P. Essmanni juhatusel alustas tegevust. Pille on orkestris 10, ja väikesed muusikaharrastajad on innuga asja juures. Oma esimese esinemisüllatuse teeb noorte orkester kooli jõuluõhtul.

Palme. — 2. dets. s. a. möödus 10 a. Palme tulet. üh. pillikooril oma asutamispäevast ja tegevuse algusest.

Kuna kohalikus ringkonnas juba ammu oli mõte soetada endale komplekt puhkpille — hakata arendama pillimuusikat, siis sai see kavatsus alles tegeliku kuju 1924. a. sügisel, kui toleaeegsed tulet. üh. juhatusliikmed A. Adler, A. Talpsepp ja Joosep Raan annetasiid ühingule ostmiskapitali 130 kr. ja kohalikud seltsitegelased J. Lepik, R. Seemann, Jakob Talpsepp, J. Uustalu ja Joh. Talpsepp igaiüks 30 krooni. Koorijuhi Valter Mühlmanni juhtimisel algas töö. Palme ümbruskond 10 a. kestel on väärikalt hinnanud oma koorijuhti, kes ka praegu tegutseb samal kohal, samuti avaldatakse tänu ka neile, kes mõttealgatajana on suutnud viia edasi meie pillimuusika arengut.

Sagadis tegutseb äsjaasutatud tuletõrje naisk. koor üsna intensiivselt, valmistades oma teistkordse esinemise vastu. Koori juhib hr. R. Leemet.

Rakvere. — Rakvere Rahvamaja ja Haridusseltsi segakoor korraldas 1. dets. s.-a. rahvamaja saalis oma traditsioonilise sügiskontserdi. Esitati päämiselt Tartuja Pärnumaa laulupidude laule. Kavas olid: E. Vörk „Ühte laulu“, R. Ritsing — „Tulease“, H. Meri — „Kalurite laul“, E. Oja — „Vares vaga“, V. Leemets — „Tantsulaul“, A. Kiiss — „Laul ei ole maasta leitud“, T. Vettik — „Su Põhjamaa päikese kullast“ ja J. Palmgren — „Kõigu kaisel“.

Ettekandes õnnestunud olid: H. Meri — „Kalurite laul“, V. Leemets — „Tantsulaul“, E. Oja — „Vares vaga“ ja T. Vettik — „Su Põhjamaa päikese kullast“.

Koor, olles arvult vähenenud, on kõlavõime ja -jõu suhtes jäänud endisele tasemele, sest viimase aasta töö, hingamise ja õige diktsiooni arendamises ning häälerühmadel värvingu ühtlaseks muutmises on annud häid tagajärgi, mida tõendas ka 1. dets. s. a. peetud kontsert, kus rasketes kohtades esineti julgelt ja ühtlaselt.

Koorijuht hra E. Rosenberg, kes nimetatud koori juhatab juba 23 a., on lauljatele sisendanud päälle täpse rütmitude ka hingelist kaasatulemist — muusikalist mõistmist.

Mitmed kordamisele tulnud laulud ja soojalt nõutud lisapalad olid tõenduseks, et „Viru viis“ Rakvere R.-H. segakooril ikka võimsasti on kõlanud.

Solistina laulis pr. J. Simon (alt) peenehangeliselt ja hää muusikalise tõlgitsemisega A. Kapi — „Metsateel“ ning Saint-

Saens'i aaria oop. „Simson ja Delila". Pr. J. Simon, kes oma alalise kaasabiga rakverelastele on tuntud Kolmainu koguduse poolt korraldatud kirikumuusika õhtuil, sai sooja poolehoidu osaliseks, andis lisapalana Čaikovski „Öö", kus laulja oma võimeid — hääle valitsemist — kunstiküpselt näitas.

Klaveril saatis ja solistina esines pr. Mägi, kes oma ülesande täitis korralikult, mängides J. S. Bach'i c-moll fantaasiat ja Fr. Liszt'i kontsert-etiüüdi. Oli tunda, et tehniliselt raskemate kohtade väljatoomist takistas ka klaver.

Üldiselt võib kontserti tunnistada täieliselt kordaläinuks, kuna rohke osavõtt ning kauakestvad aplausid solistidele ja koorile kinnitasid seda kõige paremini.

Sompa. — Kuma kauemat aega valitsemis muusikaelus loidus, on nüüd jälle kutsutud ellu varem „unele suikunud" meeskoor. Liikmeid on kooris rohkesti ja inukusega õpitakse hr. Arnold Põllu juhatusel eelolevate laulupäevade repertuaari.

Valga. — 18. novembril Eesti—Läti Sõprusühingu Valga osakonna juhatuselt „Sädeme" saalis korraldatud Läti Vabariigi 16. aastapäeva aktuse muusikalise osa täitsid Läti Seltskondliiku Ühingu segakoor E. Vilzin'i juhatusel, esitades neli läti heliloojate laulu, millest märkida võiks

tuntuina A. Kalnin'i „Latvju himna" ja J. Vithol'i „Gaismaspils", Valga Kaitsemaleva orkester R. Kivimäe juhatusel ja viiulikunstnik R. Peenemaa kahe virtuooslikult ja ilmekalt esitatud palaga — Chopin'i nokturn ja Rachmaninov'i etiüüd — millised publikult võeti vastu eriti soojalt. Sama päeva õhtul oli linna kirikus kontsert-teenistus, kus Valga Meestelaulu Seltsi meeskoor J. Liivaku juhatusel meeldiva kõlaküllusega kandis ette 6 vaimulikku meeskoori laulu, millest mõjuvusest eriti võiks märkida K. Türrpu' „Kyrie" ja Saebelmani' „Helde isa".

1. detsembri sündmuste 10. aastapäeva puhul linna kirikus korraldatud mälestusteenistusel ja sellele „Sädeme" saalis järgneval aktusel muusikalise osa päevakohaste asjadega täitsid Valga meeskoor J. Liivaku juhatusel, Kaitsemaleva orkester R. Kivimäe juhatusel ja Kunsti Seltsi segakoor („Sädeme" saalis), millist juhatas, Fr. Klement. Eelmainitud kirikuteenistused kui ka aktused olid õige rahvarohkelt külastatud. 2. detsembril Valga ühiskõrgkooli abiturientide peoõhtu — gümnaasiumi saalis — muusikalises osas esinesid gümnaasiumi keelpillide orkester 3 palaga J. Madisson'i juhatusel ja abiturientide moodustatud segakoor 4 eesti helilooja lauluga. Segakoori juhatas Fr. Klement. Publikut kaunis rohkesti, ettekanded võeti vastu soojalt. F. K.

L. NEUMAN'I MÄLESTUSKONTSERT

Aasta eest varises Manalasse L. Neuman. Ta oli alles jõudnud paremasse meheikka, kui pidi minema tagasipöörmata teele... Tema õilis töö jäi pooleli. Maestro truud lauljüngrid eriti Akadeemilise Meeskoori peres jäid juhita. See oli võimsa ja halastamatu Saatuse röövretk... Vahest pole see üsna täpne, kui nii kõneldeme. Peame ehk veel lisama adjektiiv muusikaline. — Sest kadunu ise ju kirjutas selle järele, kui oli enese elutööks muusikapõllu valinud: „aga kui tõsiseks, kui saatuslikuks võib see inimese elus kõik ometi saada". Muidugi mõttes kadunu tõsidust ja saatuslikkust muusikale andumises, unistades loomulikest perspektiividest. Nüüd aga meie oleme julgenud väljendada ja kadunu enese sõnadesse insinueerida mõtet, mis kumiseb otsekuu valujoana: see oli tema halastamatu muusikaline saatus...

Kolmapäeval, 28. nov. korraldas Akadeemiline Meeskoor Ülikooli Aulas oma kadunud koorijuhi ja lauluõpetaja

L. Neuman'i austuseks mälestuskontserdi, mille kava kandvamas osas esines Akadeemiline Meeskoor R. Ritsingu juhatusel. Koor, laludes päämiselt kadunu lemmikautorite helindeid, esitas avanumbriina R. Tobias'e „Eks teie tea", mida klaveril saatis O. Roots; teisena A. Lätte „Palve tapluse ajal" ja kolmandana L. Neuman'i enese laulu „Minu süda". Teises osas laulis koor M. Saare, A. Kapi, E. Võrgu, R. Ritsingu ja G. Ernesaksa laule.

Solistina esines L. Katzin (sopran), kes oma laulukunstilise hariduse on saanud L. Neuman'ilt.

L. Katzin laulis M. Saare „Ta tuli" ja „Kus on kurva kodu" ning Ed. Oja' „Valge värava", mis on komponeeritud L. Neuman'i mälestuseks. Kõnega L. Neuman'ist kui inimesest ja helikunstnikust esines kooriligne usuteadlane H. Pärn, meenutades südamlikel sõnul eriti kadunu hoolt ja usinust ning sügavat armastust

muusika vastu. Kõne lõppedes momendil, millal publik üles tõuseb kadunu austuseks-mälestuseks, kõlab veelkordselt austatava enese loodud „Minu süda” Akadeemiliselt Meeskoorilt (teisest ruumist) õr-

loorberipärjad, mis annetatud kontsertidel Akadeemilisele Meeskoorile kadunu juhatajaks oleku ajal. Kontserdi ruum oli sündmuse kohaselt rohelisega kaunistatud. Osavõtjaid üsna tihedasti. Kuulajate ri-

L. Neuman'i büst loorberipärgade keskel.

nas pianissimos, mis mõjub osavõtjaisse kütkestava hardumusega.

Mälestuskontserdil oli lava ette asetatud kooriliikme kujur A. Zolk'ilt valmistatud L. Neuman'i büst, mida ümbritsesid

dades oli näha ka rohkesti kadunu sõpru ja tuttavaid.

L. Neuman on küll kadunud, kuid tema teod, mõtted ja üllas eeskuju jäävad püsima!

MITMESUGUST

1934. a. kooriloomingu auhindamine.

1927. a. surnud helilooja ja Lauljate Liidu esimehe Konstantin Tüرنpu' mälestuse jäädvustamiseks asutas Eesti Lauljate Liit enda juure Tüرنpu-nimelise auhinna-kapitali, mille protsentidest igal aastal määratakse auhind aasta jooksul valminud parima eestikeelse tekstiga koorilaulu eest eesti rahvusest autorile.

Tüرنpu-nimelise auhinna saamiseks heliloojaid palutakse esitada oma koorilaulud (sega-, mees- või naiskoorile), mis neil 1934. aasta jooksul on valminud, kapitali valitsusele 1935. aasta 5. jaanuariks, aadressil: Tallinna Lai 7, Lauljate Liidu büroo.

Kapitali valitsusele esitatavad laulud võivad olla kas käsikirjas, trükitud või paljundatud mõnel muul teel. Autori nimi neile võib jääda ka märkimata. Viimasel juhul autori nimi peab olema tähendatud laulule ligilisatud kinnises ümbrikus, mis avatakse pääle auhinna määramist.

1934. a. jooksul esmakordselt trükist ilmunud ja Riigiraamatukogule trükikodade poolt saadetud laulud, mis hindamisele jäänud saatmata, võtab hindamiskomisjon läbivaatamisele ja hindamisele oma algatusel. Hindamiskomisjoni moodustab kapitali valitsus tuntud eesti helikunstnike ja muusikategelaste keskel (kelle endi helitööd hindamisele ei tule). Tähendatud

hindamiskomisjon asub kapitali valitsusele esitatud laulude läbivaatamisele 1935. aasta jaanuaris.

Hindamiskomisjon esitatud laulude keskest valib välja esialgu kümme paremat laulu, mis tehakse avalikult teatavaks „Muusikalehes“ või ajalehis.

Väljavalitud kümme laulu antakse ühele või mitmele Tallinna paremale koorile õppimiseks ning võimaluse korral ettekandmiseks. Lauljate Liidu poolt selleks korraldatud kontserdil, millel peab viibima ka hindamiskomisjon.

Hiljemini ühe nädala jooksul pärast kontserti astub hindamiskomisjon kokku ning kümme paremaks tunnistatud koorilaulu keskest valib välja parima, mis premeeritakse Tüürnu-nimelise koorilaulu auhinna.

Premeeritud laulu autoril ja selle laulu kirjastajal on õigus laulule edaspidise trükkimise korral lisada märkust et laul on omandanud Tüürnu-nimelise koorilaulu auhinna.

Tüürnu' auhind antakse premeeritud laulu autorile välja kapitali valitsuse poolt kuu aja jooksul päälle auhindamise otsuse avaldamist.

Kuu aja jooksul pärast hindamiskomisjoni lõpuotsuse avaldamist võib Lauljate Liidu juhatus neid laule, mis kapitali valitsusele saadetakse autori nime märkimata, lasta läbi vaadata eriti selleks moodustatavast helikunstnikest koosnevast komisjonist. Viimane valib tähendatud lauludest välja paremad ja väljavalitu laulude autoriümbrikud avanud, astub autoreiga läbirääkimise nende laulude trükkimise- ja kasutamisevõimaluste üle kokkuleppimiseks. Ülejäänud, autori nimeta hindamisele esitatud laulud ühes nende juure kuuluvate autoriümbrikega hävitatakse, kui neid kahe kuu jooksul pärast hindamise lõpuotsuse teatamist autorite poolt ei ole viidud ära.

Tüürnu-nim. kapitali valitsus.

A. Läte saab 75-aastaseks.

Meie armastataval ja populaarsemal heliloojal A. Lättel täitub 11. jaanuaril 1935. a. 75-es eluaasta. Meie oma muusika rajajate ja kasvatajate hulgas on A. Läte alati sammunud esimeste reas, töötades muusikapöidlul suure armastusega, hoolega ja püsivusega.

Vaatamata oma auväärsele vanadusele lugupeetud helilooja elab ja tegutseb praegugi täisjõulise ja värske mehena, juhtides oma vennalt Sprenk-Lätelt pärandatud klaverivabrikut. Alles hiljuti võisime lugeda ajalehest, et A. Läte on leiutanud

mõningaid täiendusi klaveri juure, millistele on võtnud kaitsetunnistusegi.

Tema sünnipäeva pühitsemine toimub ta kodulinnas, Tartus, kuhu sõidab seks puhuks ka Tallinnast muusikaasutiste delegatsioon.

Lauljate Liidu juhatus saatis kõigile oma liikmeile üleskutse korraldada A. Lättele tema sünnipäeva puhul austamisavaldusi, nimetades 1935. a. meie muusikaelus A. Lätte austamisastaks.

Ühtlasi pöördus L. Liidu juhatus Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse poole palvega, et koolides korraldataks 11. jaanuaril 1935. a. A. Lätte austamisaktusi.

Ilmub A. Lätte koorilaul.

1935. a. jaanuaris toimuva A. Lätte 75 a. sünnipäeva puhul korraldatakse üle maa tema auks kontserte ja aktusi. Kuna A. Lätte koorilaulud on ilmunud varemajal ja nüüd juba trükist otsas, siis otsustas Lauljate Liit kirjastada vihukese tema rohkemlauldavaid laule. Vihk ilmub umbes 12 leheküljelisena ja sisaldaks 9 segakoori laulu, ilmudes trükist juba jõuluks.

Ilmus vaimuliklike meeskoore.

Kirikumuusika Sekretäriadi väljaandel ilmus „Vaimulikud laulud meeskoorile“. Vihk sisaldab 18 vaimulikku laulu meeskoorile kuulsatelt meistritelt, nagu Beethoven, Schubert, Weber j. t. Eesti heliloojaist on esindatud Tüürnu ja Kappel. Vihu hinnaks on 30 senti.

Kontsert auhinnatud lauludest.

Praegu teatavasti toimub Lauljate Liidu uute laulude võistlus. Rahvaülikooli Seltsi segakoor helilooja T. Vettiku juhatusel on otsustanud korraldada kontserdi sel võistlusel auhinnatavatest lauludest. Kontsert arvatavasti toimub jaanuari esimesel poolel.

Tartumaa laulupeole on registreeritud

160 koori 5006 tegelasega. Neist 110 segakoori, 19 meeskoori, 2 naiskoori ja 29 puhkpillikoori. Asukoha järele oli koore: Tartu linnast 22, Tartumaalt 97, Tallinnast 2, Võrumaalt 13, Viljandimaalt 6, Pärnumaalt 1, Valgamaalt 9, Petserist 1, Virumaalt 4, Järvamaalt 5.

Registreerimise tähtpäevaks võis kooride arv veelgi suurenedada.

Tartu Üliõpilassegakoor

korraldab Vabariigi aastapäeval kontsert-reisu Riiga. 23. veebruaril esinetakse Riias

iseseisva kontserdiga, 24. veebruaril Vabariigi aastapäeva kontsert-aktusel. Koori juhatab helilooja Enn Võrk, solistina esineb tenor R. Jõks. Koori võtab vastu Riia „Dziesmuvara” koor. Sama kavaga korraldatakse kontsert enne Riiga sõitu ka Tartus Ülikooli Aulas. Praegu koor valmistub suure hoolega neiks esinemisiks. Uue aasta alul korraldatakse teine kontsertreis Tallinna ja Helsingi.

Üliõpilassegakoori juht Enn Võrk on rakendanud selle koori intensiivsele ja edukale tööle, võites lühikese Tartus olemise ajal akadeemiliste ringkondade suure poolehoidu, mille tõttu Üliõpilassegakoor on tunduvalt suurenenud. Pääle selle on E. Võrk rakendanud ka kogu üliõpilaskonna lauluoskuse arendamisele, korraldades kord nädalas üliõpilaslaulude harjutusi, millel õpitakse uusi laule ühehäälselt. Neist harjutustist võetakse elavalt osa.

Teatavasti Enn Võrk toimib Tartu Ülikooli muusika õppetooli juhatajana, olles sellele kohale valitud esialgu üheks aastaks. Nüüd on ta kinnitatud samale kohale järgnevaiks viieks aastaks.

Evi Liivak läheb Ungarisse edasi õppima.

10-aastane viiuldaja Evi Liivak, kes on esinenud edukalt mitmeid kordi kodumaal avalikult, kavatakse saata edasi õppima Ungarisse, mille juures õppimine võimaldatakse tasuta Budapesti muusikaakadeemias.

Noore andeka viiuldaja toetamiseks toimus Tallinnas 28. nov. „Estonias” kontsert, millel pääle E. Liivaku olid kaastegevad sopran I. Aav-Loo ja tenor M. Taras. Seni Evi Liivak õppis Viljandis hra Jonasse' juures ja viimasel ajal Tallinnas prof. J. Paulsen'i juures.

Eesti muusikat Rootsi.

Detsembrikuu alul viibis Eestis Stockholmis suurema muusikakirjastuse „Svenska Musikferlaget” esindaja, kelle elustamine Rootsi ja Balti riikide vahel. Eestis esindaja külastas Lauljate Liitu, Kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapitali esindajaid, konservatooriumi ja Autorikaitse Ühingu. „Svenska Musikferlaget” on nõus kirjastama teatava arvu eesti koorilaule ja levitama neid Rootsis, vastutasuks toimuks sama rootsi koorilauludega Eestis. Pääle selle võttis „Musikferlaget” enda juure Kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapitali Kirjastamisfondi väljaandel ilmuvate helitööde komisjonimüügi Rootsis. On kavatsus korraldada ka kontserti eesti helitöödest Rootsis.

Itaalia ooperitrupp tuleb Eestisse.

Jaanuari keskel külastab Eestit ringreisul viibiv itaalia ooperitrupp, andes Tallinnas 8 ooperietendust. Trupis on kümme solisti, kelledest mitmed rahvusvahelise kuulsusega. Koosseis on täiesti erinev tollest trupist, kes külastas Eestit mõne aasta eest. Trupi juhiks on helilooja Gusmin. Kavas seisavad ainult itaalia heliloojate ooperid pääle Gounod' „Fausti”. Etenused toimuvad „Estonias” 10.—19. jaanuarini 1935. a. Kaastegevad on „Estonia” ooperikoor ja orkester. Juhatab itallandirigent, kelle nimi, samuti solistide nimed, praegu ei ole veel teada.

Sopran Bandrovkska-Turska,

Varssavi ooperi primadonna, esineb „Estonia” ooperis detsembri lõpupoolel „Sevilla habemeajajas” ja „Traviatas”. Bandrovkska-Turska on omandanud lühikese ajaga ülemaailmalise kuulsuse. Mõõdunud aastal ta viibis külastusreisul Venes, kus sai suure vaimustuse osaliseks, esinedes ühes ooperis 60 korda. Pääle Euroopa-turnee lõppemist Bandrovkska-Turska siirdub ookeani taha. Praegu ta esineb suure eduga Riias.

Muusikaetendused Berdiajev'i juhatusel.

27. jaanuaril toimub „Estonia” kontsertsaalis sümfooniakontsert Varssavi dirigendi V. Berdiajev'i juhatusel. Ettekanadele tuleb Beethoven'i 9. sümfoonia, milles kooriosa täidab EMO' segakoor. Pääle selle on kontserdi kavas eesti helitöid Kapilt, Aavikult ja Ellerilt.

3. veebruaril juhatab Berdiajev Haydn'i oratooriumi „Loomise” ettekannet, mida sooritab EMO' segakoor.

Kutse Soome Muusikapedagoogilise Liidu 10-a. juubelile.

Muusikalehe toimetusele saabus Soome Muusikapedagoogiliselt Liidult järgmine kiri:

„Soome Muusikapedagoogiline Liit peab eeloleva jaanuari 7. ja 8. päeval 10-a. juubelit. Kuna vastavate summade puudumisel ei ole võimalik kutsuda osavõtjaid välismailt neile päevadele, soovib Soome Muusikapedagoogiline Liit neist siiski selles teatada, et vahest kellelgi samal ajal Soomet külastaval muusikaõpetajal oleks võimalik oma sõidukava korraldada pidustuste kohaselt. Pidustused on koondatud Helsingi konservatooriumi väikesesse ja suure saali. Kavas muusikapedagoogilisi referaate, õpilasmäitusi ja muusikalisi esinemisi, ka osavõtjaskonna pidu.”

Kalevala röömuuasta laulu- ja muusikapidu.

Eeloleva suve juunikuus Sortavalas peetavate Kalevala röömuuasta üldise laulu- ja muusikapidustuste pasunakoordine kava on nüüd lõplikult kinnitatud. Selles sisalduvad järgmised teosed: Sibelius — „Tiera”, Kajanus — „Aino-sümfoonia” finaali Järnefelt — „Amulla varhain”, Kuula — „Soitto”, Sivori — „Mäntyharjun kansanlauluja” ja Haapalainen — „Lemmin-käinen”.

Koorilaulud on jaotatud sarjadeks. Segakoorid, sari A: Järnefelt — „Silloinpa kesä minulla”, Klemetti — „Voi että olen outo”, Krohn — „Balladi”, Klemetti — „Tule meille, Tuomas kulta”, Ikonen — „Laula, laula, suu sorea”, Sibelius — „Min rastas raataa”, Sibelius — „Saarella palaa”. Sari B: Hannikainen — „Laula, laula, neitoseni”, Sivori — „Keh-tolaulu”, Mikkola — „Laulan minä lam-paistani”, Siukonen — „Onpa tietty tie-tyssäni”, Järnefelt — „Mut ne kuuli kir-konkellon”, Maasalo — „Luojan kukku.” Sari C: (laul orkestri saatel) Kajanus — „Kalevala hymni”, Madetoja — „Väinämöisen soitto”, Ranta — „Väinämöisen laulu”.

Segakoor peab valima endale ühe neist sarjust. Osavõtt mitmest sarjast on soovitatav.

Meeskoorid. Sari A: Sibelius — „Venematka” ja „Terve kuu”, Kuula — „Kullervon laulu”, Törnudd — „Kirkon-käynti ja „Loitsu”, Järnefelt — „Tanssin kulku”. Sari B: Palmgren — „Uenelau-lu”, Genetz — „Ii, ii, illalla”, Järnefelt — „Sirkka”, Sibelius — „Sortunut ääni”, Kotilainen — „Kääpönen”, Palmgren — „Hiiden orjien laulu”.

Meeskoorid peavad valima ühe neist sarjust. Osavõtt mõlemast sarjast soovita-v.

Naiskooside laulud: Kaski — „Tässä tanssivi tasaiset”, Merikanto — „Lemminkäisen äiti”, Hannikainen — „Paimenen kotiintulo” ja Pesola — „Morsiamen lohutus” moodustavad ühe sarja.

Koorid ja orkestrid andku end üles hil-jemalt 5-ks märtsiks 1935. Kõik sarjad, väljaarvatud segakooside C, on mõeldud ühe isiku juhatatavaks tervikuiks.

Ülal loendatud laulele lisaks peavad kõik lauljad õppima selgeks veel ka järg-mised laulud: Saarenpää — „Kalevankan-san laulu”, Sibelius — „Isänmaalle”, Hannikainen — „Karjalaisten laulu”.

„Musikkitieto” nr. 8. 1934.

Čaikovski Haapsalus.

Lehitsedes Čaikovski' helitööde nimesti-kus, leidub op. 2 all „Souvenir de Hapsal”, („Haapsalu Mälestused”).

Nimetatud teos F-duuris klaverile koosneb:

1. „Lossivaremed.”
2. Scherzo.
3. „Sõnadeta laul.”

Noore helikunstniku teine opus sisal-dab reminitsentse 1867. a. suvitamisest välkesses vaikes Haapsalu linnas.

Noor Moskva konservatooriumi õppe-jõud oli veel rahalises kitsikuses ja valis suvekorteriks enesele ja kahele tema ven-nale (kaksikud Anatol ja Modest) aiama-jakese Mere tänaval nr. 13. Mälestustah-vel nimetatud maja ümbritsevas aias tule-tab seda meele nüüdse Haapsalu elanikele ja supluslinna külalistele.

Noorel helikunstnikul olid tol ajal seljas Nikolai Rubinstein'i riided. Endine õpe-taja konservatooriumis oli need suvkes annud kaasa.

Vennad Čaikovski'd keetsid endale ise sööki ja veetsid puhkeajaga väga tagasi-hoidlikult.

Viibides Haapsalus, lõpetas Čaikovski oma töö „Vojevoda”.

On veel teada, et Peeter Iljič ja vennad häämeeli on saanud kokku, rääkinud ja mänginud Haapsalu elanike lastega.

Et Čaikovski pääle 1867. a. veel kord suve ajal oleks viibinud Haapsalus, pole teada tema eluloo kirjutajatele.

Ameerikasse pääsevad kunstnikud vaid eksamiga.

Uude Maailma sisserändajate pidurda-mine on järjekorras jõudnud nüüd kunst-nikenigi. Kui siiani Ameerikasse pääses — ja usaldas minna — iga muusikakunst-nik, kes Euroopas saavutas mõnel määral edu, siis nüüd on töötatud Ühendriikide valitsuse poolt välja sääduse-kava, mis võimaldab Uude Maailma pääseda vaid „erilisi teeneid ja võimeid” osutanud kunstnikel. Igal kunstnikul peab olema esitada Euroopa tunnustatud arvustajailt häid hinnanguid rahuldaval määral. Pääle selle aga tuleb veel sooritada eksam ameer-riklasist koosneva komisjoni ees, millega isegi eurooplaste arvustajate üle on säe-tud kontroll.

Sellised nõudmised on Ühendriikide oma kunstnike suure aksiooni vili. Tõkesta-matu kunstnike vool Euroopast Ameer-ikasse ähvardab riisuda oma inimestelt leiva.

Edwin Henry Lemare

on surnud sügisel Los Angeleses; sündinud Wighti saarel 9. sept. 1865, Londoni kuningliku muusika-akadeemia lõpetanud 1884 a. orelil alal. Ta oli oma-ajal moodsamaid orelivirtuoose, kes mängides enamasti transkriptsioone edukalt populariseeris orelimuusikat inglaste seas, ent seda paraku... klassikalise repertuaari kulul. Ta on loonud ligi 100 oreliteost, vähem orelil kui orkestristiilis. Muide neist on, kahjuks, saanud populaarseks ta nõrgemad teosed, sest harva mängitakse ta kaht orelisümfooniati, briljantset kontsert-tokaati ja kapitaalset skertsofuugati. Improvisaatorina olnud Lemare võrattu. Üks tema vabu improvisatsioon plaadistati ja pärastine kirjapanek avastas taas haruldase kombinatsioonirikkuse teemides ning muid esmajärgulisi omadusi, mille üle mõnigi teine helilooja võiks uhkustada, kui ta ise selle teose oleks loonud tavalisel kompositsioonitehnilisel teel.

Londoni „Briti Ringhäälingu“ (B.B.C.) sümfooniaorkestri

koosseis on õige imponeeriv: I viiuleid — 20, II vl. — 16, violasid — 14, cellosid — 12, kontrabasse — 10, flöote ja pikkoloflööte — 4, oboesid ja inglissarvi — 4, klarneteid ja bassklarneteid — 5, fagotte — 4, kornosid — 6, trompeteid — 5, tromboone — 5, tuubasid — 2, harfe — 2, löökpillimängureid — 5. Need 114 muusikut esinevad kas koos (orkester „A“), või kahes paaris, nii et korraga võib toimuda kaks kontserti: orkester „B“ 78 liikmega võib kanda ette vanemat sümfooni muusikat (Brahms'i, César Franck'i teosed ühes arvatud), orkester „C“ ülejäänud 36 mängurit kannab samal ajal ette ringhäälingu teisest saatetehnikast väikest koosseisu nõudvat ja opereti muusikat. Ehk kui teises kombineeringus osaorkester „D“ 67 liikmega mängib vanu klassikuid (kus esineb vähem karpille ja selle tõttu ka vähem keelpille), siis teine osaorkester 47 liikmest („E“) produtseerib samal ajal suuremakaliibrilist ajaviitemuusikat. Mainitud ringhäälingu juures töötab veel oma puhkpilliorkester, 260-liikmeline „B.B.C.“ asjaarmastajate koor (et kahjulikku konkurentsi teistele kooridele vältida, võtab ringhääling sellesse koori vastu ainult lauljaid, kes laulavad juba ühes teises kooris), siis kutselistest lauljatest „Wireless-koor“, kes esineb tarvidust mööda 9—40-liikmelises koosseisus, mille „selgrooks“ on kindlapalgaline alatine kahekordne kvartett. Selle aparaadiga saavad võimalikuks, pääle suure sümfooniakontsertide igal keskna-dalal ja pühapäeval, veel 6—7 vähemat or-

kestrikontserti nädalas, missuguste kvaliteet on — tänu sagedastele kokkumängimistele — kõrgeimal määral rahuldust pakkuv. Muide B.B.C. sümfooniaorkestri peadirigent on kuulus dr. Adrian Boult.

Naismuusikute sümfooniaorkester

alustas Londonis hiljuti oma tegevust. Orkestri protektoriks on inglise printsess, juhiks miss Grace Burrows, tubli dirigent. Orkestri esinemisel 2. nov. jätsid vaid keelpillid tooni ja koosmängu poolest soovida, kuna teised rühmad olid hääd. Orkester põhjendab oma olemasolu püüdega tutvustada publikut uuemate ja harvemini ettekantavate helinditega. Mainitud kontserdi kavas olid: C. Franck'i sümfoonia, Bax'i („Delius'e mõjutatud“) romantiline avamäng, Bantock'i tüsedad „Helena-variatsioonid“, Sibelius'e „Pelleas ja Melisande“.

Dr. Albert Schweitzer,

mitmekülgne teadlane, kahekordne Dr. (med. ja theol.), ühtlasi aga ka kuulsaimad Bachi-uurijaid ja -interpreete, esines neil päevil Londonis „Bachi Kantaadiklubi“ õhtul, mängides m. s. Bachi orelipreliüide vaheldamisi vastavate koraalide a-capella ettekannetega. Schweitzen'i mängu kohta tähendab arvustus, et see olevat kaugel virtuoslikkusest, rikkalikku registrivalikut S. ei põlga, kuid ta ei vaheta registreid alatasa, pidades tähtsamaks teose arhitektuuri; tempod olnud hästi kaalutud; teemide sisseastumisi markeeritud eranditult mezzofortega või fortega.

Olgu märgitud, et Dr. Schweitzer esines Londonis häätegeva sihiga, et koguda annetusi Lambaréné (Aafrika) ekspeditsioonile, millest ta võtab osa meedikuna, võitlemiseks sääliste taudidega.

Edmund Sebastian Joseph Van der Straeten,

(sünd. 29. IV 1855 Düsseldorfis) silmapaistev, 1881 aastast Inglismaal tegutsenud, muusikateadlane on äsja surnud. Ta teosed cello ja gamba arengust, celloõpetus j.m.s. on tuumakad tööd. Kuigi tema uurimuste tulemused osalt on osutunud vaieldavaiks, jääb tema poolt kogutud andmetele püsiv väärtus. Van der Straeten oli kuulsas Grove'i muusikaleksikoni alatine kaastööline.

Sveitsi Helikunstnike Seltsi

muusikapidustustel Frauenfeldis ettekantud teoste autoritest sisaldab teateid

„Schweizerische Musikzeitung“ s. a. juuninumber, nad kuuluvad enamasti nooremaste põlve: Armand Hiebner (snd. 1898), Conrad Beck (s. 1901), Willy Burkhard (s. 1900), Antonie Chenaux, Adolf Brunner (s. 1901), Emil Frey (s. 1889), Walter Geiser (s. 1897), Karl Hch. David (s. 1884), Walter Lang (s. 1896), André Patry (s. 1895), Richard Sturzenegger (s. 1905), Roger Vuataz (s. 1898).

Saksa noormuusikutest

mainib ajakiri „Melos“ kiitvalt Hermann Schroederit (snd. 1904), kelle kiriku-muusikast olevat silmapaistev „Missa dorica“ op. 15, orelipalad op. 9 (eelmängud ja vahepalad) ning op. 11 (kuus koraali), — pääle selle keelpillitrio (e-moll, op. 14 Nr. 1). „Zeitschrift für Musik“ juhib tähelepanu Otto Jochum'ile (snd. 1898), kes on loonud üle kümne messi, millest eriti oleks mainida „Marienmesse“ (op. 1) ja mess (a-moll op. 53). Jochum'i oratorium „Viimne päev“ olevat meisterlik. Edasi kiidetakse orelipassakaljat ja fuugat (op. 12), keelpillikvartetti (op. 22).

„Meloses“ kahetsetakse Rahvusvahelise Kaasaegse Muusikaseitsi saksa sektsiooni likvideerimist (sisepoliitistel põhjustel?). Seega kaotanud saksa muusika elava sideme välisilma värskeimate muusikavooludega.

Bayreuthi Wagneri-etenduste eel

selle aasta augustis väntas „UFA“ uue filmi, mis lubab heita pilku Bayreuthi kulliside taha. Filmis esinevad solistid, juhid, orkester, lavastajad ja antakse originaalseid ülesvõtteid üksikutest „Siegfriedi“ ja „Valküüride“ stseenidest. Teises „UFA“ helifilmis, „Maskiballis“, etendab suurt osa Viini Filharmooniaorkester.

Liepmannsohn'i käsikirjade äri

uusim kataloog pakub kuulsate muusikute autograafe järgmistele hindadega: üks Berlioz'i kiri — 36 RMk., Brahmsi kirjavahe-tust Hermann Levi'ga (112 eset) — 2200 RMk., Liszt'i reekviemi käsikiri — 200 RMk., Mozarti kontserttrondo kornodele kammerorkestriga (Köchel'i nr. 371) — 2800 RMk., üks lehekülg Wagner'i kirjutatud „Götterdämmerung“ täispartituuri — 480 RMk., kahe Weber'i koorilaulu partituuriid — 400 RMk.

Tulevased Berlioz'id ja Mozart'id, kirjutage hästi palju kirju, autograafe, et teie järeltulijad nendega saaksid teha ilusat äri!

Uut vene muusikat

käsitab „Sovetskaja Muzõka“ juuninumber, mainides eriti hiljutisel võistlusel auhinnatud Popovi ja Šaporini sümfooniaid ning pühendab eriartikli helilooja Polovinkin'ile. Viimse sulest on ilmunud: „Teleskoobid“ — süit neljast väga keerulisest orkestripalast, neli sümfoonia, ooper „Peegel“, ballette, operette, lava- ja filmimuusikat. Juulinumbris kirjeldatakse uut „regionaalset tüüpi“ vene heliloomingu esindaja Georgi Mepurnovi (snd. 1901) loomingut, milles valdavalt esineb čerkessi iseloomu jooni; augustinumbris arvustatakse Želobunski' ooperit „Kamaarinski mužik“, milles päätegelasena esineb maarahvas massina. Želobunski sulg olevat väle: ta on lühikese ajaga kirjutanud juba teisegi ooperi, kaks klaverikontserti, viiulikontserdi, sümfonieti, lavamuusikat. Ta loomingu kannatavat osalt enesekriitika nõrkuse all.

Saksa klaveritööstus

on praegusel ajal uskumata tagasi läinud, nii et Saksa valitsuses on kaalutud toetusaktioon 20.000 klaveri tellimise kujul koolidele (milline kavatsus aga — ressurside puudusel — on jäänud teostamata): Saksa toodeti 1913. aastal 127.000 klaverit (millest 76.000 tükki eksporditi), 1927. a. toodeti vaid veel 18.000 tk., ent 1933. a. ainult — 1300 tk. Siiski olgu tähendatud, et mainitud tagasimineku üksi ei tähenda veel Saksa klaveritööstuse surma ja saaja-aastase saksa klaverihitajate kooli täieliku kängujäämist, sest Saksa ekspordib pääle klaverite veel klaverimehhanisme ja osi, milliseid enamuse klaverivabrikuid igal pool ise ei valmista, piirdudes kestade ehitamise ning montaažiga.

Čiili kunstiajakirja

„Revista de Arte“ esimene number (ajakirja väljaandjaks on Čiili ülikooli kunstisektsioon) sisaldab muuseas ka J. U. Blondel'i artikli väljapaistva ilma Čiili nooremaste põlve heliloojast Alfonso Leng'ist.

Ladina keele

hääldamise küsimusega tuleb ka meie lauljaskonnal puutuda kokku mitmesuguste vaimulikkude helitööde ettekandmisel. Nagu teada, hääldatakse ladina keelt erimail omamoodi. Eestis peaaegu üldiselt hääldatakse v a n e m a l saksa eeskujul (c = ts — e, i, ae, oe, ees, ae, oe = ä, ö); kuid leidub ka saksa u u e m a hääldamise pool-dajaid (c = k igal juhul, ae, oe = ai, oi). Viimsel ajal oleme aga kontsertidel kuul-

nud ka itaaliapärasest hääldamisest (c = tš — enne e, i, ae, oe'd). Välismaal on selline segadus tekitanud rahulolematust, nõutakse ühtlustamist, v a h e m a l t regionaalselt: ladina hääldamine vastaku vastava maa koolides õpetatavale hääldamisele. Üksikasjalises uurimuses küsimuse kohta („Latin in Church”, Cambridge Press'i kirjastus) küsib F. Brittain, kumb hääldamine siis on see õige: caeli (ka coeli) kas = koily, kaylee, saylee (inglise transkriptsioonis)? Tõrjutagu välja liig susisev itaalia hääldamisviis, mis väljaspool Itaaliat osutub üsna uueks väärnähteks (üldiselt maksma pääsmas näit. Inglismaal a l-

les möödunud sajandi lõpust alates). Näib, et tõesti tuleks üldiselt hääldama hakata uusimale eeltähendatud viisil (c = k igal juhul), see oleks mitte ainult teaduslikult õigem, vaid ka kõlavam, susisevatest häälikutest vabam, sonoorsem hääldamisviis, mis kõigiti sobib enam komplitseeritud ühendusis liikuvale vaimulikule, ladina tekstede kasutatavale, muusikale. (Muide ladina tekstile on kirjutatud ka üks Stravinski' ooper, „Oedipus”. Sellest pidi saada läbiniste rahvusvaheline teos, ent juba hääldamine on teinud siin rahvusvahelisuse vaid küllaliseks.)

NALI NALJAKS

Kontvõoras bariton.

Sellest ajast, kui helilooja Tamverk veel täitis oma kohust isamaa vastu Kaitseministeeriumi orkestris, ehk nagu seda sellal nimetati „Reeder'i juures”, räägitakse järgmist juttu.

Juhtus Tamverk sinna orkestrisse üht-aega ühe meie nooremapoilve baritoniga, kes üldiselt on tuntud eluröömsa lauljana kui ka poisina. Muidugi, tema ja Tamverk'i iseloomud ei võinud kuigi palju harmoneeruda, — esimene alati rõõmus, alati valmis igasugusele naljale ja vembule, teine hingeline muusikamees ja sügavasti usklik. See aga ei ole keelanud neid olemast hääd sõbrad ja seltsimehed.

Tamverk, kes on tuntud hää orelimängijana, saanud tihti kutseid esineda siin-sääil maal kirikukontsertidel või muil vaimulikel koosviibimisel. Bariton seevastu vajanud küll ka alati „haltuurasid”, kuid kitsama tutvusringkonna või muu põhjuse pärast need „haltuurad“ olnud sootumaks soovimatult harvad.

Kõnelnud siis ühel päeval Tamverk jällegi sõbrale-baritonile, et näe, homme lähen maale sinna-sinna oreilit mängima.

„Kuule, kas nad solisti ei taha ka, baritoni?” usutlenud meie bariton, kellel just sellal juhtunud olema aeg, kus väike „haltuura“ rohkem kui hästi kulunud ära.

Jaa, Tamverk'il ei ole midagi teada sellest, et maale ka baritoni soovitakse.

Jäänud siis see jutt selleks, aga näe, veidi aja pärast kutsutakse Tamverk telefoni juure, — räägitakse säält-säält maalt, et kas Tamverk ei võtaks kaasa ka kellegi laulja kontserti kaunistama oma „iluhelidega“.

„Mul ei ole kedagi niisugust tuttavat lauljat”, vastab Tamverk.

„Kas teil sääil orkestris ehk ei ole mõni laulja, bariton või?..“

„On küll bariton, aga ma ei tea, kas ta tahab tulla“.

„Küll ta tuleb, kutsuge aga kaasa!“

Hää küll, Tamverk räägib loo baritonile ja — reis läheb lahti. Suur aga on mitmepoolne üllatus, kui maal selgub, et baritonist ei teata mitte-kui-midagi, ei ole sel ega eelmisel päeval sääilt maalt üldse olnud telefonikõnet Tallinna.

Diskreetse usutluse järele siis tunnistanud üles meie bariton, et tema ise'p see enda kutsuja olnudki, läinud naabrusse telefoni juure ja rääkinud sääilt Tamverk'ile selles hääs lootuses, et kui juba ollakse maal ja kirikukontserdil, küll siis lastakse laulda ka.

Ja muidugi lastigi laulda. Aga „haltuura“ suhtes meie bariton oli veidi eksinud: ei saanud Tamverk esinemise eest tasu ega ka bariton! Ainult sõidurahad maksti välja.

Ei ole saanud aga bariton täit hinge-rahku sellest segasest ajast, noominud tugevasti Tamverk'i seepärast, et see ei kaitse küllalt muusikute kutsehuvisid, esineb tasuta ja rikub nõnda ka teiste šansid. Ning otsustanud Tamverk'ile „midagi teha“.

Mõninga päeva möödumisel siis kutsutakse jällegi Tamverk telefoni juure. Räägitakse teatavast usuühingu juhatusest, mille liige on ka Tamverk. Kõne on üpris üllatav:

„Ameerikas peetakse meie usu ülemaa-ilmlist kongressi. Otsustasime saata Eesti esindajaks Teid.“

Ja juba on terve muusikakomando juttu täis, et Tamverk läheb Ameerikasse.

Kes soovitab soojad riided kaasa võtta, kes autode suhtes olla ettevaatlik, kes õpetab, kuidas liftiga sõita, kes hoiatab Ameerika neiude võlude pärast.

Juba hakkavad käima kirjad Tamverk'ile erakordse puhkuse soetamise asjus, juba küsitakse dollari kurssi ja laevade sõiduplaani.

Agas ei möödu päevagi, kui Tamverk tuleb komandosse süngena ja ülitõsisena. Mis viga on? Kas ei lasta Eestist välja? Või keelavad kodused põhjused?

Ei, Tamverk ei lähegi Ameerikasse. Ameerikas ei ole mingit kongressi, usuühingus ei teata sellest vähimatki!

Kust see niisugune asi siis pärit on? Ometi ju räägiti telefoniga, oli pikk jutt ja aina Ameerikast?

„Kuule, kas see ehk ei ole jälle sinu vemp?“ küsib siis Tamverk meie bari-tonilt.

„Noh, ma tahtsin näha, kas sa Ameerikasse mind kaasa oleks võtnud! Baritoni kaasavõtmine oleks tulnud alles täna telefoni teel klaarimisele. Sinna oleks tasunud juba ainult sõiduraha eest minna!“ vastab bariton kibedalt.

Ma sain aru küll.

Sõjaväe orkester harjutab keerukat tükki, seitsme bemolliga. Juhataja laseb värskel flöödimängijal oma osa üksikult kanda ette. Sellele pole ülesanne jõuko-hane, ta silmad löövad kirjuks ennenägematult hirmsas bemollide rägastikus. Leitnant käsutab: „Olgu homseks õpitud!”

Järgneval päeval sooritabki noorsõdur oma ülesande libedalt. Ainult selle „väikese“ vahega, et üldse bemolle ei arvesta, vaid puhub loo maha puhtas do-mažooris. Pilgutab selle juures naabrile silma, et see peaks suu.

Seda aga märkab leitnant ja käratab: „Sõjaväes silmi pilgutada ei tohi! Või arvate viimaks, et ma aru ei saanud, kuis võtsite ühel kohal vale noodi?”

„Kuulsad heliloojad“.

Sellel teemil korraldati ühes Inglise algkoolis õpilastele test-ankeet. Vastuseks

nimetati järgmised „isikud“ (inglise ortograafia muutmata): Bat'oven, Vargner, Elder ~ Elga (= Elgar), Bart (= Bach?), Sulliman (= Sullivan), Ticcata (= tokkaata!), Henrywood (= H. Wood, orkestrijuh!), Cnenzy (?), Handle, Slikofskie (?), Jokabs (?), Litz ~ List, Betts (?), Hainey, Strouse ~ Youganstroux (= Strauss), Hyden, Malcham Sargent (M. Sargent, ork. juht!), Jack Paine, Paliacli (= Leoncavallo „Paiatsid“!), God save our King (!), Menthelson ~ Mendesson. — Millised oleksid tulemused meie kooles?

Majesteetid „komponistidena“.

Eks-keiser Wilhelmi heliloominguliste katsete kohta (ta „Laulu Algirile“ tõi K. A. Hermann'gi ära) on Richard Strauss hammustavalt tähendanud: „Ettevaatust, kõneldes Tema Majesteedi kompositsioonidest, kunagi ei võida teada, kes neid on loonud!”

Thomas Carlyle tsiteerib Voltaire'i kirja ta külaskäigust kuningas Friedrich II pool: „Nägin ooperit „Tiitus“, mis on meisterteos (Friedrichilt endalt, Graun'i mõjuval abil)”.

Sigrimigriline

oli üks hiljutine „orelikontsert“ Inglise maal, mille kava kurioosumina on saadetud „Musical Times'ile“: „Kontsert“ alustati Suppé avamänguga „Luuletaja ja talupoeg“, sellele järgnes „Messiasest“ koori transkriptsioon, siis piltpala „Ringsõit Briti saartel“, kaks Bach'i prelüüdi ja kaks fuugat, lõpuks „Issand on mu karjane“ (arranjeering) ja Boieldieu avamäng „Bagdadi kaliif“.

Kas ajamärk?

Kuulutus inglise lehest „West Country Paper“:

„Otsitakse klaveriõpilasi; vilunud õpetus kontsertpianisti poolt; maks poolšillingut tunni eest...“ (= umbes 45 senti, pigemini aga vaid umbes 10 senti, Inglise elumaksumuse mõõdupuu järgi!).

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

PÄATOIMETAJA
JUHAN AAVIK

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium: R. RITSING
A. ÜKSIP, E. REINING, A. LOORITS

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

A-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk 42. 1934

Uudis! Kodumaa töö!

Vilepillid, suured ja väikesed trummid, ksilofonid, türgi trummid, hispaaniagitarid, taldrekud, trianglid, kellamängud (Klockenspiel), Korea tempel-plokid, tamburiinid oleme valmis saanud ja soovitame võistlemata hindadega:

Keelpillid, nende osad, kastid ja keeled tuntud häduses alati saadaval.

Parandused hästi ja odavasti. Koolidele ja seltsidele suuremal hulgal %/ %

August Kristal'i

keelpillide tööstus.

Tallinn, V. Pärnu mnt. 12, tel. 462-60.

AUGUST PERMANN

O-ü „Esto-Muusika“ ja Tallinna Konservatooriumi klaverimeister ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8-15, telef. 453-26.

NIINA MURRIK-POLONSKY

klaveristuudio

Tallinn, Tõnismägi 7. Tel. 449-58.
Kõnetunnid 9-10 ja 4-6.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tunded, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.
Tallinn, Pikk 66-1.

*Rõõmsaid jõulu pühi
ja hääd uut aastat
soovib enda klientidele*

AUTORIKAITSE ÜHING,
Autorikaitse Ühingu
Näidendite Laenukogu,
Autorikaitse Ühingu
Nootide Kirjastus

Helikauneid rahupühi

soovib

E. K. T. URANIA

Elektri patareide eritööstus.

PIANIINOSID,

KEEL- JA PUHKPILLE JA NENDE
TARBEID. SAMUTI RAADIOAPARAATE,
GRAMMOFONE JA HELIPLAATE
LEIATE SUURES VALIKUS SOODSAIL
MAKSUTINGIMUSIL

MUUSIKAÄRIST **JOH. MITT,**

PIKK 1. TEL. 433-74.

NOODIÄRI

O. KRUPP

Tallinn, Harju 39.

Saadaval uusi ja pruugitud noote.

Dipl. helikunstnik ARVID REDLICH

Klaveri- ja teooriatunnid,
kontsertsaade.

Address:
Suur-Karja 9-2a, Tallinn.
Kõnetunnid 11-12 ja 3-4

TOKO ATORMOLEN & TOKO

TALLINN, RAEKOJA PL. 17. TELEFON 428-06

Soovitame rikkalikus valikus jõulu- ja uudisplaate.

KVARTETT

Üks roosike on tõusnud

Oh sa õnnistav

SEKSTETT

Ma tulen taevast ülevalt

Oh kuusepuu

Püha õõ

Kui armsast jõulupuu meil

hiilgab

RICHARD TAUBER

O du fröhliche, o du selige

Stille Nacht, heilige Nacht

Schlaf wohl du Himmelsknabe

Vom Himmel hoch, da komm

ich her

VERA SCHVARZ

Dies ist der Tag, den Gott

gemacht

Ihr Hirten erwacht

COMEDIAN HARMONISTS

Stille Nacht, heilige Nacht

Schlaf wohl du, Himmelsknabe

Kr. 3.25

Kr. 3.—

MAREK WEBER

Stille Nacht, heilige Nacht

O du fröhliche, o du selige

Vollgeläute des Mainzer Doms

Kr. 3.25

Kr. 5.—

VIIMASED UUDISED

Zigeunerblut — Tango

Cocktails for two — Slow-Fox

Das alte Spinnrad — Slow-Fox

Zwei junge Herzen — Tango

Nächte am La Plata — Tango

Mir fehlt nur deine Liebe —

Engl. Walzer

La Paloma — Walzer

Guitarren spielt auf — Tango

Flying down to Rio — Fox

Kr. 3.25

Kr. 3.25

*Sobiv jõulukink
lauljaile!*

GUSTAV ERCSAKS

LAULJATE LIIDU

- 1 HÄLLEKUR
- 2 HÄMAROOLUD RANNAL
- 3 ÜG VARANGUD VETE
- 4 KELLEIC
- 5 ALJA VALGETE
- 6 PÄÄ KOHAL TOOTIKK

Pääladu ja üksikmüük
LAULJATE LIIDU BÜROOS
Tallinn, Lai tän. 7

Kultuurkapitali Helikunsti
Sihtkapitali Kirjastusfondi

uudisväljaandeid:

- J. Aavik: „Tervitused” sopranile või tenorile Kr. 1.—
- M. Saar: „Sügisene lill” baritonile . . . . . „ 1.—
- A. Vedro: „Eesti rapsodia nr. 2” klaverile „ 2.70
- R. Päts: „Laste ringis”, laulutsükl I . . . . . „ 1.80
- A. Karafin: „Legend” viiulile . . . . . „ 1.90
- H. Känd: „Poème d’amour” violoncellole . . . . . „ 1.—
- A. Kapp: „Minu süda, rõõmustele!” orele „ 1.—

Pääladu ja üksikmüük

Lauljate Liidu büroos, Tallinn, Lai tän. 7